

ZIVOT

KULTÚRNO SPOLOČENSKÝ ČASOPIS APRÍL • DUBEN • KWIECIEŃ • CÍSLO 4/1976 ROČNÍK 19 cena 1 zl

Velikonoce — na ty svátky
vajec malování, holek hrátky,
druži si zase
pochutnávají na klobáse,
zvláště, že když malí byli,
tomuto se naučili.

(Cosmophili, kalendár 1753)

Vajíčko, které jídáme ve sváteční náladě o Velikonočích, od dávných dob bylo symbolem trvání života v náboženstvích různých národů a hovoří o něm četné historické prameny. Vyskytuje se v římské symbolice, v příbězích Argonautů — hrdinů mytu o odvážlivcích, kteří pluli za zlatým rounem, v lidových obyčejích a pověstech a také v literatuře.

Z poznámek Plinia, Iuvenala a také římského básníka Ovidia se

v Rodezii je ptačí vejce podle druhu ptáka a barvy talismanem nebo špatným známením, je-li nalezeno při lově a je-li to vejce ptáků dravců.

V tématice nejstarších arabských Pohádek z tisíce a jedné noci se často setkáváme se zázračnými vlastnostmi zcela obyčejně vyhližejících vajec. Líhnou se z nich netvoři, jsou v nich uvězněni zlí duchové, obsahují divukrásné poklady... V pohádce O Nur-ad-dinovi a Miriam se dočteme o zázračných vlastnostech ptačích vajíček z Kayravangu; ten, kdo je má, nemusí se bát ani stáří, ani neopětované lásky. Také v indické pohádce o ptáku, který snáší zlatá vejce, nalezneme řadu motivů o zázračné moci a nadpřirozených silách, uvězněných v křehké skorápece vajíčka. Slavný německý lékař, přírodnovědec, filosof a astrolog Paracelsus (1493 — 1541) viděl ve vajci ideální krystal.

ších obětí za duše zemřelých. Také spojování názvů některých rostlin s vajci je velmi staré. Např. hřib satan se lidově nazývá „dáblovo vejce“. Snad to má původ v masticářství, které uvádělo tuto houbu v receptu na nápoj lásky.

Z literatury si připomeňme vajíčkovou epopej na pozadí boje člověka s přírodou na Aljašce v zimě, za zlaté horečky v Klondyke v letech 1898—1899, již napsal populární americký spisovatel Jack London. Povídka se nazývá Tisíc kop a naleznete ji ve sbírce povídek nazvané v polském vydání „Bellew Zwierucha“. Vajíčka jsou zde hlavní příčinou dramatu. Drobny človíček s nepravděpodobnou obětavostí nese do přístavu Dyea v Dawsonu nad Yukonem tisíc kop vajec a cestou zdolává spoustu překážek. Sni o tom, že až prodá vejce, stane se milionářem. Není to nikterak přehnané. Ceny potravin v Dawsonu jsou závratné. Jídla je totiž málo a

Liliputáni v říši Liliputu před jídlem naklepávali vajíčka vždy na kulatějším konci. Avšak dědeček aktuálního panovníka si jako dítě poranil prstík, když si naklepával vajíčko na té širší straně. Jeho otec tedy nařídil, že vejce se od té doby budou naklepávat na špičce. Nedodržování nařízení bylo přísně trestáno. Lid byl pobouřen. Dějepisci Liliputu se zmínují o šesti vzpourách, v nichž jeden král ztratil život a druhý královskou korunu. Tyto zmaťky a vnitřní nesváry ještě podporovali sousední králové, kteří poskytovali útočiště viníkům a uprchlíkům. Jedenáct tisíc Liliputánů raději zemřelo, než by se podrobilo zákonu o rozbití vajec na špičatějším konci. Bylo o tom například několik set fasciklů, ale tyto Knihy o širším konci vajíček jsou dřívější zakázané a přívrženci postaveni mimo zákon. Za těchto neustálých zmaťek sousední králové vždy minili; že obyvatelé Liliputu nedo-

dovídáme, že již v nejstarších dobách v Římské říši bylo zvykem malovat vejce a vzájemně se jimi obdarovávat nebo je jist rozdělené na díly při slavnostech pořádaných k uctění některých bohů. Vejce ptačí, slepičí, husí a holubí bývala také obětovávána bohům plodnosti.

V egyptské symbolice se vejce vyskytuje často: je-li obětováno bohyni Bastet, činí plodnou mladou ženu, jindy je rituálním svátečním pokrmem na dny válečné bohyně.

Podobně v lidové africké pověsti, zaznamenané L. Frobeniem v Eritrey, a také v pohádkách z Rusavy

V našich zvyčích a obyčejích má vajíčko význam hlavně o Velikonočích. Kraslice, zdobené nejrůznějšími technikami nebo vajíčka, malovaná jednou barvou, byla známa již počátkem našeho tisíciletí. Prvky jejich zdobení často navazují na vzory z nejstarší keramiky. Svěcená vajíčka doprovázejí přání veselých svátků. Rozdávají se chlapcem o pomláze. Sloužila ke hře, při níž se jedno o druhé rozbití. V Řecku, Jugoslávii a Rumunsku, a počátkem našeho století také na Podlesí, jedla se vejce na hřbitovech, na hrobech blízkých. Tento zvýk pravděpodobně byl pozůstatkem někdej-

zlatokopů mnoha. Vajíčka však byla doprovázana nejenom v těžkých podmírkách, ale i příliš dlouho. Zkazila se. Člověk, který se nestal milionářem, strčil hlavu do oprátky.

Mistr Jonathan Swift, anglický spisovatel irského původu, ve svém proslulém satirickém vyprávění Gulliverovy cesty, píše, že vejce byla příčinou vzbouření v zemi Liliput a dokonce války se sousedním královstvím. Filmovou verzi této knihy jsme mohli nedávno shlédnout na obrazovkách našich televizorů. Připomeňme si, jak to s těmi vajíčky bylo.

držují přikázání velkého proroka, ale neměli pravdu. Překrucovali pouze text, který praví, že věrní poddaní mají naklepávat vejce na výhodnějším konci.

Také my tak učíme a dle obyčeje jezme vajíčka svátečně naladěni a naše hodování zahajme srdečným přáním: Veselý, příjemný a dobrý odpočinek Vám, drazí čtenáři, přeje

ŽIVOT

INTEGRÁCIA OKOLO SPOLOČNÉHO PROGRAMU

Predmetom tohto stretnutia boli programové predpoklady v oblasti zovšeobecňovania kultúry v najbližších rokoch. Stretnutie zorganizoval vo Varšave Odbor pre kultúrne domy, knižnice a regionálne spolky ministerstva kultúry a umenia. Stretnutia sa zúčastnil predstaviteľ Administratívneho oddelenia ÚV PZRS súdr. Czesław Dominowski a zástupca Spoločensko-administratívneho odboru min. vnútra súdr. Stanisław Jermak. Zúčastnili sa ho mnohí predstaviteľia ústredných výborov národnostných spoločností, ako aj redaktori ich tlačových orgánov, predstaviteľ Centrálneho metodického strediska pre zovšeobecňovanie kultúry a zástupcovia niektorých vojvodských kultúrnych domov (z Nowosądeckého vojvodstva príša súdr. Maria Derecková). Našu spoločnosť a redakciu Života reprezentovali: prvý podpredseda ÚV KSCAS, šéfredaktor Života kr. Adam Chalupec, tajomník ÚV KSCAS kr. Augustín Andrašák a dolupodpisany. Stretnutie viedli námestník riaditeľa odboru min. kultúry mgr. Stanisław Dzierań a predstaviteľka odboru min. kultúry mgr. Mossakowska-Mazzaniová.

Obširnu informáciu o programových predpokladoch rozvoja kultúry v rokoch 1975—1990 predložil námestník riaditeľa mgr. S. Dzierań. V úvode zdôraznil, že všetky aktuálne a dlhodobé úlohy a ciele v oblasti zovšeobecňovania kultúry uručujú uznesenia VI. a VII. zjazdu PZRS. V opretí o známe zjazdové dokumenty ministerstva kultúry, ktoré v mene štátu je hlavným mecenášom kultúry a plní úlohu hlavného koordinátora v tejto oblasti, bude — v podmienkach nového administratívneho rozdelenia krajiny — realizovať bohatý program zovšeobecňovania kultúry. Základným cieľom tohto podujatia je široká účasť v kultúre všetkých pracujúcich a integrácia všetkých spoločenských skupín. Z informácií a obdržaných materiálov sme sa dozvedeli, že vo vojvodstve hlavným koordinátorom kultúrnej a umeleckej činnosti je vojvoda a jeho úrad a najmä oddelenia kultúry a umenia. Úlohy, ktoré tieto oddelenia majú splniť, rozhodujú o ich veľkom význame. Patrí im o.i. plánovanie rozvoja kultúrneho života v tejto oblasti, programovanie a vzdelenie, ako aj to, čo bude mimoriadne zaujímať národnostné spoločnosti: poskytovanie pomoci a koordinácia činnosti spoločensko-kultúrnych spoločností, vytváranie podmienok prospievajúcich rozvoju umeleckej tvorivosti, ľudového umenia a ochotníckeho umeleckého hnutia, ako aj kultúrna výmena s cudzinou, najmä jej pohrianičné formy. So zreteľom na to sa už uskutočňuje a nadálej sa bude rozvíjať politika využívania disproporcii medzi jednotlivými prostrediami a vojvodstvami. Bude sa dôsledne realizovať zásadu, že každý občan má rovnaké práva na využívanie všetkých kultúrnych objektov. „Aj národnostné spoločnosti — zdôraznil námestník riaditeľa S. Dzierań — môžu a mali by využívať túto správnu zásadu otvorených dverí ku kultúre pre všetkých.“

Na vidieku, ktorý zaberá dôležité miesto v dlhodobom programe zovšeobecňovania kultúry, sa plánuje upevnenie gminných kultúrnych stredísk. Kultúrne stánky roztrúsené na rôznych miestach budú v budúcnosti sústredené na jednom mieste. Mnohé gminné kultúrne strediská budú budované od základov ako moderné stánky, ktoré uspokoja všetky potreby vidieckeho obyvateľstva v tejto oblasti. Mimoriadnu dôležitosť sa bude priklaďať kultivovaniu oblastných tradícii, ktoré sú svete a u nás prežívajú svoju renesanciu.

Na pozadí týchto informácií účastníci stretnutia — predstaviteľia národnostných spoločností a redakcií — položili rad otázok a predstavili názory svojich prostredí. Za našu Spoločnosť prehovoril kr. red. Adam Chalupec. Konštatoval o.i., že popri nesporných výsledkoch v kultúrnej činnosti Spoločnosti prejavujú sa aj určité fažkosti. Starých schopných činiteľov, ktorí vedeli organizovať a viesť kultúrnu prácu, je stále menej. Mladších treba ešte školiť nielen pre terajšiu prácu, ale aj pre zaistenie perspektív rozvoja kultúrnej práce Spoločnosti. Práca v povolaní obmedzuje prakticky ich voľný čas, ktorý môžu venovať kultúrnej práci v Spoločnosti a školeniu, iba na sobotňajšie popoludnia a nedele. Preto by boli asi fažkosti so školením tohto aktívna na dlhodobých, zvláštnych kurzoch. Zase na druhej strane, hoci prostriedkov na kultúru pribúda, Spoločnosť zreteľne pocituje nedostatok odborníkov so znalosťou kultúry a národných tradícií napr. choreografov. Východisko z tejto situácie, popri rozvoji miestneho školenia za spolupráce odborníkov zo Slovenska, napríklad v rámci pohrianičnej spolupráce, vidí Adam Chalupec v posielaní nielen na jazykové, ale aj na národopisné štúdia do Československa. Aktuálnou tému sa stáva aj aktívna účasť národnostných spoločností vo vojvodských a gminných programových radách a samosprávach kultúrnych stredísk, ako aj zapájanie súborov týchto Spoločností do miestnych, vojvodských a centrálnych podujatií. Viacej pozornosti kultúrnym výsledkom dosahovaným Spoločnosťami — konštatoval A. Chalupec — by mala venovať miestna tlač, vyzdvihujúc najmä vysokú kvalitu spoločenskej práce aktívnu KSCAS.

Na záver stretnutia predstaviteľia ministerstva kultúry odpovedali na otázky a deklarovali pomoc v riešení problémov, o ktorých sa hovorilo na schôdzke a ktoré môžu mať miesto v budúcnosti. Prehovoril aj predstaviteľ Administratívneho oddelenia ÚV PZRS, súdr. Czesław Dominowski. Konštatoval, že takéto porady sú potrebné a mali by sa konať častejšie. Umožňujú totiž upresniť činnosť národnostných Spoločností v oblasti kultúry. Programujúc na pozadí všeobecných smerníc našej strany zovšeobecnenie kultúry treba prihliadať na špecifiku národnostných Spoločností, ako aj miestne tradície ich činnosti. V tejto oblasti by sa malo smerovať k prehľbovaniu doterajších výsledkov národnostných Spoločností. Preto pomoc ministerstva kultúry v každom čase sa zdá byť nevyhnutná a potrebná. Súdruh Cz. Dominowski zdôraznil, že národnostné Spoločnosti vyvíjajú nieseln kultúru, ale aj spoločenskú činnosť. Treba teda rozvíjať všetky formy činnosti národnostných Spoločností v opredí o zásadu, aby nedeliť, ale zjednocovať, teda aby pôsobili na principe účasti a nie vydelenia. V tomto krásnom programe zovšeobecňovania našej socialistickej kultúry najdú svoje miesto všetci občania našej krajiny, v tom aj členovia národnostných Spoločností. V tomto smere sú inšpirované vojvodské organizácie našej strany.

MARIAN KAŠKIEWICZ

MANIFESTÁCIA JEDNOTY

Voleby do Sejmu Poľskej ľudovej republiky a vojvodských národných výborov prebiehali v ovzduší všeobecnej podpory programu Frontu národnnej jednoty. Hlasovania, ktoré sa konalo 21. marca 1976, v prvý, ale mraživý deň jari, sa zúčastnilo 98,27 percent oprávnených voličov. Podľa komuniké Štátnej volebnej komisie zvolili 460 poslancov Sejmu a 6470 členov vojvodských národných výborov.

Voleby mali všade sviatočný charakter. Napríklad do volebných miestností na Spiši a Orave, kde pôsobi naša Kultúrna spoločnosť Čechov a Slovákov v Poľsku, prichádzali voliči kolektívne, dokonca s kapelami. Dostali sme správy, že vo väčšine obcí v týchto oblastiach všetci voliči už dopoludnia odovzdali svoje hlasy na kandidátov Frontu národnnej jednoty. Starší Fudí vozili automobilmi a vozmi. Napríklad v Zelove prišla hromadne po prvýkrát hlasovať vyše päťnásťčlenná skupina mladých členov KSCAS. Voleby — ako nám hlásili naši dopisovatelia — boli ešte jedným aktom manifestácie a spoločenskej angažovanosti, ilustráciou správneho občianskeho postoja a vedomie činnosti v prospech uskutočnených, ako aj plánovaných premien v našej krajine, stanovených spoločným programom smerujúcim k vyšej kvalite práce na každom pracovisku a k vyšej kvalite života každého obyvateľa.

Základnou úlohou zvolených poslancov a členov VNV bude realizácia programu VII. zjazdu Poľskej zjednotenej robotníckej strany, ktorý prijala celá spoločnosť. Zákonodárna činnosťou a spoločenskou kontrolou budú prispievať k vytváraniu tejto vyšej kvality práce a vyšej kvality života. Budú pôsobiť spoločne so svojimi voličmi, udržiavať s nimi stále vzäzky, pozorne počúvať ich hlasy a postuláty. Tieto stále vzájomné kontakty zvolených s voličmi sú nevyhnutné pri realizácii všetkých našich ctižiadostivých úloh vyplývajúcich z potrieb a plánov dnešného dňa, ako aj vyšších aspirácií zajtrajška. Úlohy nie sú jednoduché. Pre ich realizáciu sú potrebné rozsiahle vedomosti a skúsenosti, potrebné sú aj ambicie, spoločenská rozvaha

Vo volebnej miestnosti na Parkovej ulici vo Varšave hlasoval Edward Gierek a jeho manželka Stanisława. Prvý tajomník ÚV PZRS kandidoval vo volebnom obvode č. 24 v Sosnowci a dostal 99,99 percent hlasov.

Foto: CAF — Langda

a stále vedomie faktu, že našou spoločnosťou pracou kladieme solídne základy pre výstavu vyspejšej socialistickej spoločnosti.

Treba zdôrazniť, že členov vojvodských národných výborov čakajú dôležité povinnosti prispievať k rozvoju svojich území. Bude sa to môcť dosiahnuť iba v úzkom zväzku s gminnými národnými výbormi a v opredí o volebcom daného územia. Mimo-riadnu dôležitosť treba priklaďať všetkým užitočným iniciatívam a realizovať ich v úzkej súčinnosti v rámci miestnych výborov Frontu národnnej jednoty.

V poslednom týždni marca t.r. začalo prácu prvé zasadnutie Sejmu VII. volebného obdobia. Za maršalka Sejmu bol opäťovne zvolený Stanisław Gucwa. Sejm zvolil členov Státnej rady a predsedom Henrykom Jabłońskym a vymenoval Radu ministrov pod vedením ministerského predsedu Piotra Jaroszewicza. Sejm schválil aj program pôsobnosti vlády.

FRED KONGRESOM POĽSKIEJ MLÁDEŽE

Na prediskutovanie členom mládežníckych organizácií bol predložený návrh programu budúceho Zväzu poľskej socialistickej mládeže. Týmto spôsobom bola zahájená nová etapa príprav na Kongres poľskej mládeže, ktorý sa má konať koncom apríla t.r., a na ktorom má byť o.i. preprukaný návrh zjednotenia ZSM (ZMS), ZSVM (ZSMW) a SZVM (SZMW) do jednej organizácie pracujúcej mládeže z miest a vidieka.

VÝSTAVA SLOVENSKÝCH KNÍH VO VARŠAVE

V Československom kultúrnom stredisku vo Varšave bola 10. marca t.r. otvorená výstava kníh slovenského vydavateľstva Smeňa z Bratislav. Je to vydavateľstvo Slovenského ústredného výboru Socialistického zväzu mládeže a preto vydáva predovšetkým publikácie určené pre mladé pokolenie. Každý rok vychádza v Smeňe okolo 120 titulov kníh a publikácií v náklade skoro 1,8 mil výtlačkov. Z novín a časopisov sú to o.i. Smeňa, Elektron, Kamarát, Pioneer, Ohník, Zornička a Včielka.

Výstava, ktorú otvoril riaditeľ vyd. Smeňa s. Martin Ušiak, tešila sa veľkému záujmu. Zahŕňuje vyše 300 kníh a ilustrácií tvoriacich široký prehľad edičnej činnosti vydavateľstva v posledných rokoch. Medzi vystavanými knihami možno nájsť popri pôvodnej slovenskej tvorbe aj celý rad prekladov zo svetových literatúr, o.i. poľskej. Pozornosť si zasluhujú aj publikácie mladých, začínajúcich slovenských básnikov a prozaikov. J.S.

NEBUDE NÁS VIACEJ

Hoci počet obyvateľov Európy stále rastie a blíži sa k 750 miliónom, za najbližších 30 rokoch sa prírastok obyvateľstva vo väčšine európskych krajín udrží na terajšej úrovni. Taketo údaje zverejnila Organizácia spojených národov o povojnovej demografickej situácii v Európe a perspektívach do roku 2000.

Terajšia situácia je neobvykle zriedkavým javom v dejinách jednotlivých krajín a unikátna v meradle celého kontinentu. Odborníci to vysvetľujú tým, že priemerný vek ľudí v Európe sa predĺžuje — v súčasnosti dosahuje 70—75 rokov a má perspektívny ďalší rast. V Európe pribúda veľmi málo detí. Prírastok číni iba tretinu svetového priemera. Ak by takýto stav bol trvalý, prírastok narodení a úmrtí sa bude udržiavať v rovnováhe a do konca rast úmrtí môže prevýšiť. Avšak pred koncom stočařia netreba očakávať zníženie počtu obyvateľov v Európe okrem dvoch-troch krajín. Do roku 2000, — podľa citovanej štúdie, — bude pre európske krajiny charakteristický rast počtu starých občanov, po šesdesiatke (o 25%), a počet vyše 75-ročných obyvateľov stúpne až o polovicu do konca tohto storočia. Európska populácia v školskom veku sa udrží na terajšej úrovni alebo trochu poklesne. Počet osôb vo výrobnom veku v nadchádzajúcom dva desaťročí minimálne stúpne.

DÔCHODCOVIA V ČSSR

V Československej socialistickej republike nárok na dôchodok má každý občan a hranica pre odchod do dôchodu patrí k najnižším na svete. Naposledy, od 1. januára t.r. v ČSSR upravili najnižšie dôchodky z 550 na 600 Kčs mesačne pre samotných dôchodcov a z 900 na 1100 Kčs pre dvojice. Okrem toho dôchodca, ktorý sa po dovršení dôchodkového veku rozdol dalej pracovať, bude podľa nového zákona zvýhodnený tým, že za každý odpra-

covaný rok po dosiahnutí nároku na dôchodok bude mať zvýšený dôchodkový nárok o 7% základu, z ktorého sa dôchodok vypočítava (doposiaľ to boli 4%).

V sústave socialných služieb pre starých ľudí sú v ČSSR stále najvyhľadávanejšie domovy dôchodcov. V 303 domovoch žije 36,5 tisíc občanov a počita sa s ďalšou výstavbou týchto domov. Pobyt v domovoch je lacný, ale predsa najlepším riešením je, keď starší ľudia zoštávajú vo svojom prostredí t.j. vo svojich bytoch, kde sa o nich stará služba opatrovkyn. Opatrovkyne pravidelne navštievujú starých občanov a poskytujú im nevyhnutnú pomoc, donášajú nákupy a pod. Rýchlejšiu a ľahšiu prácu majú opatrovkyne v obytných domoch pre starých občanov s opatrovateľskými službami. V týchto domoch každý občan alebo manželská dvojica žije v samostatnom byte, do ktorého sa nasťahuje so svojím nábytkom. V súčasnosti je v ČSSR 92 takýchto domov s 1500 bytmi a ich počet sa bude ďalej zväčšovať.

Okrem prác priamo v domácnostiach dôchodcov a v spomínaných domovoch, opatrovkyne pracujú aj na Hygienických strediskách, kde pomáhajú starším občanom, ktorí sem pravidelne chodia, pri kúpaní, úprave hlavy, manikúre a pod. Zaistujú aj krátke pobyt na strediskách starším ľuďom, ktorí sa vrajajú z nemocnice, počas veľkého upratovania v byte, malovania a pod. Týchto stredísk bolo v lani v celej republike 83.

Dalšou výhodou sociálnych služieb je stravovanie dôchodcov. Môžu sa stravovať buď v bežných jedálach, vtedy od národného výboru dostávajú závazku, alebo môžu využívať jedálne pre dôchodcov.

V ČSSR je takmer 576 klubov pre dôchodcov, ktorých návštěvníci často organizujú záujmové skupiny.

Socialistické Československo sa o svojich starých občanov stará skutočne dobre.

ZASADANIE III. PLÉNA ÚV KSCaS

8. februára t.r. konalo sa v Krakove III. plénum Ústredného výboru Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku, venované hlavne zhodnoteniu realizácie pracovného programu a finančného rozpočtu v uplynulom období, schváleniu plánu práce na rok 1976, volbám do Sejmu a vojvodských národných výborov, ako aj niektorým organizačným záležitosťam. Zasadania, ktoré viedol predseda ÚV J. Molitoris, sa zúčastnil s. Stanislaw Paryla z Oddeľenia vnútra Mestského úradu v Krakovے.

Plénum zvolilo návrhovú komisiu v zložení: F. Kurnát, L. Mšalová, J. Novák a J. Šternogá. Zároveň vypočulo si správu prednesenú tajomníkom ÚV A. Andrašákom, z ktorej vyplývalo, že v pozjazdovom období sa rady našej Spoločnosti zväčšili o ok. sto členov takže ku koncu roka 1975 KSČaS mala spolu 3119 členov, pôsobiacich v 35 miestnych skupinach. V tomto období vznikli dve nové klubovne v Čiernej Hore na Spiši a v Podskalí na Orave, ktoré aj keď nie sú plne vybavené predsa vyvýhajú aktívnu činnosť. Zlepšilo sa vybavenie niektorých klubovní a teda aj podmienky ich práce. To spôsobilo, že sa značne zvýšila aj ich návštěvnosť. V priebehu minulého roka KSČaS zorganizovala celý rad kultúrnych podujatií. Pri príležitosti 30. výročia víťazstva nad fašizmom, ako aj oslobodenia Československa konali sa o.i. rôzne prehliadky a súťaže, ktorých sa zúčastnili krajania zo všetkých miestnych skupín, folklórne i hudobné súbory, mládež. Stúpa spoločenská angažovanosť a aktivita členov KSČaS, ktorí popri kultúrnej práci sa široko zapájali do rôznych svojpomocných brigádnických prác. Široký rozsah mal ich aktívna účasť v realizácii výrobných záväzkov na počest VII. zjazdu PZRS, ktorých hodnota dosiahla niekoľko stotisíc zl.

Napriek nepochybnej úspechom v minulorčnej pôsobnosti KSCaS sa vyskytli aj nedostatky; niektoré úlohy neboli z takých či onakých príčin splnené. Týka sa to o.i. zaistenia odbornej choreografickej pomoci súborom, organizácie prehliadok dychoviek a diva-

delných krúžkov, zájadov detí a odbojárov na Slovensko a pod.

Plénum ÚV KSCaS dôkladne zanalizovalo predloženú správu, ako aj správu o finančnej bilancii, ktorú predstavila hlavná účtovníčka M. Ziembová. Na základe toho, ako aj na návrh Hlavnej revíznej komisie, prednesenej jej predsedom M. Kimmerom, plénum zatvrdilo organizačno-kultúrnu a finančnú činnosť KSCaS za rok 1975. Zároveň však zdôraznilo, že nesplneným úlohám treba venovať čo najviac pozornosti a vyvinúť úsilie, aby boli realizované tento rok. V ďalšej časti zasadania plénum schválilo plán práce na rok 1976. Zároveň plénum vyjadrilo svoju podporu návrhom zmien v ústave PLR, ktoré plne zodpovedajú dosiahnutej etape socialistickej výstavby v Poľsku.

Siroko diskutovaným bodom zasadania pléna bola otázka zmeny organizačnej štruktúry KSČaS. Ako je známe, v minulom roku sa uskutočnila reforma územného rozdelenia krajiny — boli zrušené okresy a zavedený dvojstupňový systém organizácie miestnej administratívy. V dôsledku štátnych nariadení sa zavádzanie tohto dvojstupňového systému vzťahuje aj na všetky spoločenské a kultúrne organizácie, vrátane národnostných, teda aj na našu Spoločnosť. V súvislosti s tým sa plénum uzneslo, že Obvodné výbory KSČaS budú zrušené dňa 31. marca t.r. Zaoberajúc sa touto otázkou účastníci zasadania vyjadrovali zároveň vo svojich diskusných príspevkoch znepokojenie a starostlivosť, či zrušenie obvodov nevplynie na zhoršenie kultúrnej práce jednotlivých miestnych skupín, súborov a vôbec Spoločnosti. Kedže v novej organizačnej štruktúre časť úloh obvodných výborov prevezmú popri ústrednom výbere aj miestne skupiny, bolo o.i. rozhodnuté vypracovať pre ne širší program pôsobnosti, ako aj rozšíriť rozsah činnosti inštruktorov, aby sa stali koordinátormi organizačno-kultúrnej pôsobnosti všetkých miestnych skupín.

Plénum vysoko zhodnotilo doterajšiu spoluprácu Spoločnosti s Československým ústavom zahraničným a Oddele- ním pre zahraničných Slovákov Matice slovenskej. Zároveň odporúčalo ústrednému výboru, aby vyvinul úsilie pre ďalší úspešný rozvoj a prehlbenie tejto spolupráce v nastávajúcjom obdo- bí.

Počas diskusie veľa pozornosti uvoľnovali účastníci zasadania otázke zvyšovania kvality práce ÚV KSČaS. Zdôrazňovalo sa, že treba rozhodne zlepšiť kolektívnu činnosť, čo si bude vyzádovať o.i. pravidelnejšie zasadania

POKRAČOVANIE NA STR. 11

POSLÁNÍ A ÚKOLY ČS. ARCHITEKTURY

Třicet let od konce druhé světové války změnilo k nepoznání tvář československých měst a vesnic. Na okrajích hlavního města ČSSR Prahy se zrodila nová sídliště Prosek, Ďáblice, Červený vrch a změnily se siluety Bratislav, Košic, Českých Budějovic, Brna. Domy vyrostly do výšky deseti i dvaceti podlaží, řešila se doprava v historických městech i jejich nová zástavba. Vyrostly mamutí průmyslové podniky.

Celá tato výstava je dílem českých a slovenských architektů. Dnes pracuje v ČSSR 76 projektových ústavů a obsah jejich práce, její motivy určuje heslo „Architektura všem“. Jen nových bytů bylo postaveno téměř milión osm set tisíc, to znamená, že v nich dnes bydlí 44 procent všeho obyvatelstva. Do nových škol chodí přes milión sto tisíc žáků, do mateřských škol téměř sto tisíc dětí předškolního věku. A nové nemocnice mají přes 40 000 lůžek.

přes 40 000 tužek.

Při návštěvě Československa si můžeme všimnout, že zde vlastně neexistuje periférie. Téměř úplně ustoupila moderním sídlištěm. Stojí za zmínu, že špičková architektonická díla vznikají stejně v Praze, jako například v severočeském Liberci, kde vyrostlo pozoruhodné moderní dílo — televizní věž na Ještědu. Velmi krásné stavby lze vidět také v Českých Budějovicích, na Slovensku pak v Bratislavě stejně jako v Košicích

Plánovité řízení v ČSSR umožnilo řešit řadu problémů komplexně; bez této komplexnosti by bylo nemyslitelné realizovat

tak gigantické stavby, jako jsou např. nová Huť Klementa Gottwalda v Ostravě, Východoslovenské želazárny nebo Hliníkárna v Žiaru nad Hronom, tedy podniky, zaměstnávající desetitisíce zaměstnanců.

Sami architekti však říkají, že jejich práce nebude nikdy skutečně dodělána. Stále se bude rodit nová. Dříve, nežli přistoupí k novým úkolům, musí postavit dostatek moderních bytů, vyřešit problémy dopravy v obou hlavních městech ČSSR Praze i Bratislavě, postavit nadjezdy, podjezdy, dostavit metro, zamyslit se nad novým letištěm, potřebami železnice atd. a zachovat při tom všechny historické části měst bez velkých zásahů. Musí se také podílet na budování socialistické vesnice.

V lednu letošního roku byla v Československém kulturním středisku ve Varsavě uspořádána výstava „30 let bytové výstavby v ČSSR“. Dozvěděli jsme se, že v Československu od roku 1948, tedy po zestátnění stavebnictví, bylo postaveno přes 2 miliony bytů, že skoro 90 proc. bytů má plyn, skoro všechny teplou vodu a ústřední topení, 90 procent staveb se realizuje velkoprůmyslovou metodou s použitím montované technologie.

V ČSSR se bytová výstavba rozvíjí velmi dynamicky a Československo se nachází v první desítce zemí světa pokud jde o tuto výstavbu, a na druhém místě, po SSSR, v socialistické soustavě. Velké tempo výstavby pozorujeme hlavně na Slovensku.

Z PRACOVNÉHO PROGRAMU KSCas

Jednym z hlavných bodov zasadania pléna ÚV KSČaS bolo schválenie plánu organizačnej a kultúrno-osvetovej práce našej Spoločnosti na rok 1976. Základ tohto plánu tvoria úlohy vyplývajúce zo stanov KSČaS, ako aj uznesenia vlaňajšieho V. zjazdu našej krajanskej organizácie.*

pohraničními okresmi (Dolný Kubín, Poprad, Stará Ľubovňa).

Z tohtoročných úloh organizačného charakteru bude zahodno ešte spomenúť začatie príprav k oslavám 30. výročia vzniku a pôsobnosti našej Spoločnosti, ktoré pripadá na budúci rok, riešenie otázok krajanov-odbojárov, dokončenie výstavby klubovne vo Vysných Lapsoch.

Pracovný plán kladie dôraz na rast kvality práce vo všetkých oblastiach kultúrnej pôsobnosti KSCAS. Týka sa to zvlášť zvyšovania úrovne folklórnych súborov, kapiel a divadelných krúžkov, obohacovania ich programov, zdokonaľovania práce klobvní a pod. S tým sa spájajú aj úlohy zabezpečenia aspoň obdobnej inštruktorsko-metodickej pomoci pre súbory, kurzov pre kapely, a súčasne čo najčastejších vystúpení týchto súborov tak vo svojich oblastiach, ako aj mimo nich. Dôležitým bodom pracovného plánu je zároveň zabezpečenie sústavného premietania českých a slovenských filmov v miestnych skupinách.

Z kultúrnych podujatí zahrnutých do pracovného plánu treba upozorniť najmä na prehliadku dychoviek na Spiši v Nedeci (v prvom polroku), prehliadku ochotníckych divadelných krúžkov v Chyžnom na Orave a v Krempachoch na Spiši (prvý polrok) a priateľské spomienkové stretnutie s odbojármí v Dolnej Zubrici (9. mája), spojené s prehliadkou folklórnych súborov. Nechybujú v pláne ani tradičné vatry, ktoré sa budú konať 29. augusta, prehliadka Ľudových kapiel v Jablonke (17. októbra), ako aj recitačné súťaže školskej mládeže, organizované tento rok v troch etapách: prvé kolo v miestnych skupinách (október), druhé kolo — obvodné (november) a tretie kolo — finálne, za účasti víťazov z predošlých kôl tak zo Spiša ako aj z Oravy (december).

aj z Oravy (december).
Uviedli sme stručne iba najdôležitejšie body z tohoročného pracovného plánu. Je to plán, na ktorý Spoločnosť by mala sústrediť celé úsilie, aby bol splnený. Jedno je však nepochybné, že jeho úspešná realizácia závisí nielen od funkcionárov a aktivistov, ale zároveň od aktívnej účasti všetkých členov našej spoločnosti. Zase to, ako sa zapájame do všetkých prác KSČAS, ako prispievame k jej rozvoju, svedčí o tom, akí sme členovia, ako nám záleží na prehlbovaní a rozširovaní krajského hnutia, na jeho perspektívach.

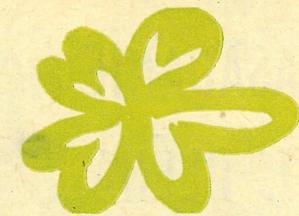
J. S.

Pohled na jedno z nových sídlišť

NA REKREÁCII

L'UDO ZELIENKA

My podpolánski družstevníci držali sme sa starého perekadla: Jazykom nemlát, radšej sa cepov chyt!

Robili sme každý ako chrt. Nedbalí sme na reči a osočovanie ostatných. Po prvých tažkých, nepokojmi zaľahlých rokoch začalo aj nám svitať a cez mrákavy aj slinko kde-to preblesko.

Aj štváčov ubúdalo.

Nevadili sme sa s nimi. Mysleli sme si: Reči sa hovoria, chlieb sa je. Na jazyku mozole nebývajú. Napokon vždy je lepšie mláť, ako zle iným hovorí. Neveriacich Tomášov zjavne dôkazy najlepšie presvedčia.

Ja som si vo výkrmni zarobil pekný groš. Keď som po vyúčtovaní doplatil mojej Mare vysádzal na stôl dvanásť tisícoviek, stratila reč. Zošúverila sa ako hnilička a strach jej trčal z očí.

— Matuš, aké sú to peniaze? Vari si len dokáho neobzíjal?

— Nie, Marka. To sú grošíky stačene zarobené v tom ... preklinanom družstve. Vidiš, — zašparchal som do nej, — vaše kliatby sa obrátili na umelé hnojivo. A to ešte nie je všetko! Zajtra ideme s vozom po obilie, krm, krumple a ostatné veci, čo mi prichodia za robotu. ...Keby si sa nebola zhídzala, mohlo byť raz toľko. Ale o tom potom...

— A tie kartičky? — pozerala na dva rekreačné poukazy.

— Aj to je odmena... Za to, že som vzorným družstevníkom, družstvo mňa aj teba posielala do Tatier na družstvénku rekreačiu...

— Aj mňa? — pokrútila nedôverivo hlavou.

— Aj teba!... Vedia, že nie si zlá; aj keď si nadávala... Pôjdeme spolu ta, kde voľkedy len páni, grófi, baróni, fabrikanti a statkári chodievali. Od nedeľi ideme na dva týždne!

— Na dva týždne?! — zlakla sa. — A kto mi záhumienok opatrí, deti, dom, hydinu? Ty si chod, lám si krky, kde chceš, ale so mnou nerátaj!

— Marka, nieže tak. Pod! Skúsime svet, užijeme! Bola si ty už niekedy na Štrbskom Plese?

— Na Štrbskom Plese nie, ale na hasičskom už pár ráz. A to mi do smrti stačí! — odvrkla mi na posmech.

Videl som, že mi robí napriek. Hnevalo ju, že moja pravda zase vyšla navrh.

— Máš vľačiu tmu pred očami, — dohováral som jej nazostený, že si nedá povedať. — Budeme si tam žiť v hoteli ako grófi. Koľkí by si dali za Tatry aj oko vypichnúť, a ty len nos ohŕňaš... Luft je tam taký, že ti plúca zašliamane z maštale, chlievov a kutic úplne vypucuje.

Tvrda hlava! Kapriciozna, ako každá žena! Juž, nech som nie taký dobrák, nebol by som sa zdržal.

Privila len potom, keď jej už aj predseda, susedy, ba aj samy deti dovrávali. Ale šomrať šomrala ešte aj po ceste na štáciu do Podkrivána. Len v rýchliku sa akosi utíšila.

Bol nás plný wagon.

Samí vzorní družstevníci zo Zvolenského okresu. Cesta sa nám veselo ukazovala. Podajení spievali, druhí zase špasovali. Častovali sme sa navzájom z batôžkov a kufrikov.

Pri šantení i pri väčnom rozhovore nám cesta rýchlo ubiehala. Žena len oči a uši otvárala. Cítila sa ani v božom koši. Čím dalej, tým viac sa jej páčila tá naša družstvénka rodina.

V hlave sa jej voľačo lámalo. Nuž ale nečudujem sa. Od malička neužila nič dobré, iba robota a lopotu. Od detstva sa musela zvrtať okolo domu, a na poli tiež robota nečakala. A keď sa vydala za mňa, pri detvánoch veľa dobrého neokúsiť... Bola ustavične zatrpknutá, unavená, ubehaná...

Ale ešte nie je nič zameškané! Požijeme si teraz aj my dedinčania, ako sa na ľudi patri.

Ja som sa vo vlaku trochu nedobre cítil.

Keď dlhšie cestujem, začne mi v žalúdku „sprugľovať“ a šantif. To, čo mám dolu, tlačí sa hore, a naopak. Vtedy je najlepšie trochu prezrieť — z fláštičky.

Lenže... keby bolo čo! Minulo sa pri častovaní priateľov...

Ledva som sa dočkal. Popradu. Kým nám pristavili električku, ostávala nám takmer hodina času. Nadhodil som, že by sme mali nájsť nejakú krémku.

Horkýže krémku! Pri štáciu v Poprade niet krémieky. Tam neďaleko je hotelisko, veľké bezmála ako Zvolenský zámok.

— Poďme doň — podkúšam. — Co sa nám môže stať? Veď sme vzorní družstevníci, a či nie?

Niektoči chceli, iní sa zhídzali. Keď to vraj chýchal, aby sedliak lozil do panskej krémky.

— Dnes už máme hádam inakši eveng ako voľkedy, — prehovárali sme neveriacich Tomášov.

Napokon sme vhrmeli do hotela Európa.

Sadli sme si za stoličky. Na každom bolo hrubé sklo a na ňom vázička s kvetmi. Čakali sme, kedy nás obslužia. Kelnerov bolo neurekom. Behali sem a ta, len nás — dedinčanov — akosi nechceli vidieť.

Tí, čo nemali chufiť do hotela, uskŕniali sa mi: — Vidiš, Matuš, ako si tí tvoji panskí kelneri uctievajú nás, vzorných družstevníkov!

Do mňa vošiel srd. Kýho befaha im vykonať, aby sme tu netrčali ako kolky v plote?

Vstal som a tresol som rukou na sklo tak, že váza s burinou vyskočila vyše metra.

Hneď prihľkli k nám vari aj štyria kelneri: — Či vyčiňate?! — spustili na mňa.

— Nič, — usmial som sa naoko pojkne. — Ešte sa len chystám a neviem, odkiaľ začať. Rozhodol som sa, že vám z Európy urobím dreváren na triesky, ak si nás ľudsky nevšimnete a naskutku neobslúžite!

Kelnerom nebolo jedno. Usilovali sa upokojiť ma, zahovárali:

— Nemali sme kedy... Co ráchte rozkázať? Hneď bude všetko na stoloch, — uisľoval ma pohľúvaný hlavný kelner.

— Jesť by sme radi. A vrátko! Lebo ručím vám za to, sme tu krátko, ale dlhô nás budete spomínať!

— Prosím, tu máte jedálny lístok. Ráchte si vybrať, — širbinkoval mi podľa nos druhý s akýmsi popísaným papierom.

— My chceme jesť, nie čítať vaše pakzámetá! — sfúkol som zlostne.

— Musíme vedieť, čo si ráchte želať! — nedal sa kelnerisko. — Jedálny lístok je na to, aby ste si mohli vybrať jedlá podľa chuti.

— Kelnerko, berte si vy len vás jedálny lístok. My nie sme prieberčívi v jedlách, — vravim mu. — Nakuknite do kuchyne a doneste nám ſibko pod Zub také jedlo, čo by vám skoro podlaho skaze. Škoda, aby boži dar vyšiel navinovoč, schosnújeme ho.

— Nehandrujte sa s nami, páni družstevníci, ste v Európe, nie na salaši! Objednávajte si z jedálneho lístka, a basta! — stál neústupný kelner na svojom.

— Ak sme nechceli zmeškať električku, museli sme si vybrať z jeho jedálneho lístka.

— Cítam nahlas: A-pe-ri-fi-ve! Kto chceť?

Naši sa pomrvili na stoličach, ale nikto si ho neobjednal, lebo nikdy ani nepočul slovo „aperitív“.

— A čo „puding s copomotňami“ za šesť osemdesiat? — čítam dalej.

— Až veľa-neveľa sa jeden ozval: — Ty, Matuš, ved pohľadaj dačo aj pre Ľudí. Nebudem predsa kupovať mačku vo vreci.

— Tak... tak... — prikývli viacerí.

— Aha, tu je také, čo máme aspoň pochop, o čo ide: španielske vtáčiky. Kto chcete španielske vtáčiky? — zaganil som po svojich.

— Počuj, Matuš, ty nám tu neboďať na truc vyberať akési satanské jedlá... Vieš ty, kde je Španielsko? Kým tie vtáčence dolifrovali na Slovensko, dávno sa aj dva razy skazili.

Ešte aj moja Mara priložila polienko: — Tak je... Sliepka je sliepka, poznáš ju, a nevydrží bohvie koľko... A keď tie vtáčiky zo Španielska just živé lifrovali, od toľkej cesty by im na kuchyňu... A mne sa nechce iba koštiale olizovať!

— Nuž a či som ja na vine, že tieto kelnerské kotrby vyhútali v jedálnom lístku také smiesne jedlá? Keď sa už toľko ondiete, zajemce si aspoň polievky... Pán kelner! — zavolal som najblížšieho, — prineste nám pre všetkých len polievku!

— Akú si želáte? — zahľadil sa na mňa. — Vývar, bujón, ragú, sliepačiu rajčinovú, alebo krémovú?

— Ani takú ani onakvú. — povedal

som ostro. — Doneste každému státočnej slovenskej polievky...

Ani ma nenechal dopovedať. Odul pýsk: — Na jedálnom liste nemáte žiadnu slavenskú polievku! Aká ta má byť tá... slovenská polievka?

— Vy nepoznáte slovenskú polievku? — čudujem sa. — Nuž fazuľovú nemáte?

— Máme! Aha tu je! — a číta nám nahlas: Soupe à la madame Pompadoure. V závorke — fazuľová polievka.

— Otca vám! Odkedy Slováci voláme fazuľu „madame“? Doneste pre každého po pol litri tej fazuľovej „madame“ a pol vekne chleba.

Netrvalo dlho a doniesol polievku, lenže v nej fazuľky poriedko plávali.

Podaktori si ešte žiadali aj gulás s uhorskou.

— Želáte si segedínsky, alebo gulás a la grof Eszterházy?

— Segedínsky, sekol som nazlosteň. — Myslite, že sme ľudozrúti, aby sme jedli gulás z grófa Eszterházyho?

Vysvetľoval mi, že sa gulás len volá podľa toho grófa.

— Viem, prasa ako prasa, gróf ako gróf... Dajte obyčajný gulás — svinský, nie grófsky.

Doniesol.

Každý sme mali na tanieri zo tri kúsky mäsa. Samé žily, šľachy, svaly, že sa to „mäso“ raz nedalo pokrájať. Ba ešte aj nožé dal náročne typé. Darimo sme pidlikovali. Metalo sa nám pod nozom a vyskakovalo z taniera. Verte, také žilnatosvalnaté mäso som v živote nejedol. Kto si napajedený nadholil:

— Nebohá sviňa iste od narodenia cvičila v Sokole, keď má mäso také nepoddajné.

Družstevníci sa mi uškŕnili popod fúzy, keď videli ako sa pechorím so svojím „európskym“ gulášom.

Aby im nebolo toľme do smiehu, vopchal som si ruku za kabanicu a začal som ňou natriasať ako človek, čo je chromý na ruku. Zavolal som iného kelnera. Poprosil som ho, či by mi on nepokrájal mäsko na tanieri, lebo že od manébrov mám nevládnú ruku.

Kelner sa ochotne pustil do krájania. Ale aj jemu dva kúsky mäška vyleteli z taniera ako škovranky. Zahrešil a namrzený bežal do kuchyne.

O chvíli postavil pred mňa takú porciu, až sa mi srdečne usmialo. Už sa mi chystal mäsko krájať.

— Dakujem, pán kelnerko... Takéto mäsko si pokrájam aj nevládnou rukou. Iba na ten predošly šnicel som nemal sil v rukách.

Pozrel na mňa. Keby mu v tie časy oči boli vedeli pichať, tak som skrz naskrz poprekáňal. Div nepukol... Naši flokánili do tanierov a uškŕnili sa podop fúzy, keď kelner zašomral:

— Lepšie by bolo, keby ste si nerozili zo mňa dobrý deň!

— Ja z vás?! Božechráň... Skôr vyznávate nás. Nakyalí ste nám to tanierov samé žily, glungy. Myslite, že my družstevníci máme v ústach cirkulár, aby sme si to mäso z „grófa“ popíli?

Dojedli sme, zaplatili a počkovali na štáciu. Bol najvyšší čas. O chvíľu nás už električka odvážala do Tatier.

V električke bol náramný stisk. Rekreanti z celej republiky sa nadžgani tláčili medzi kuframi, balíkmi ako rusle v pohári. Vedľa mňa sa mrvil akýsi podnapitý, nesprátný čudák. Mal pravú ruku ohnutú, čím zbytočne záberal veľa miest. Pekne mu dohováram:

— Priateľko, aby bolo viac miest, nemôžete si skrčenú ruku vystreľiť?

— Nemôžem!

— A prečo nemôžete, ak sa smliem opýtať?

— Preto, lebo... lebo... — a v náramnom údive prekvapene zašvitoril: — ... lebo som niesol pod pazuchou veľkú červenú dyňu, ... akýsi odrodený mi ju v tlačenici tento...

— ... pomohol odniesť, však? — dovedol som vetu za veľkého smiechu cestujúcich. Ani jeden z nich neveril, že by sa niekto ulakomil práve na cudziu dyňu.

Ale už sme práve vchádzali do stanice v Novom Smokovci.

Krásne sú tie naše Tatry!

Skalnaté, vysoké, prevysoké! Keby sa človek dlho díval na ich končiare, mandle mu spadnú a hrdro by mal ako krutohlav... A hotelov čo je tam! Jeden krajší ako druhý. A v každom na-

ši ľudia: chor

"No tohle —" začala Tuppence a zmínila. Právě vstoupila z předpokoje do soukromé kanceláře pana Blunta a byla překvapena, když uviděla svého pána a mistra o okem přitisknutým k tajnému okénku do čekárny.

"Pst," zasyčel Tommy varovně, "neslyšela jsi bzučák? — Je to dívka — docela hezká. Připadá mi roztomile vydešená. Albert jí tam povídá všechny ty obvyklé řečičky o mém spojení se Scotland Yardem."

"Pust, ať se podívám," požádala Tuppence.

S nechutí ji Tommy postoupil své místo a Tuppence přitiskla oko k otvoru.

"Není špatná," připustila Tuppence, "a její šaty — prostě poslední móda."

"Je dokonale půvabná," řekl Tommy. "Je jako ty dívky, o nichž piše A.E.W. Mason — víc, něžně, sympathetic, krásné, nápadně intelligentní, aniž by byly příliš drzé. Tak si myslím, ano — myslím, že docela určitě se ještě dnes stanu velkým Hanauem."

"Hm," zabručela Tuppence, "existuje-li nějaký detektiv, kterému vůbec nejsi podobný, řekla bych, že je to Hanau. Dovedeš tak rychle změnit svou osobnost? Být slavným hercem, otrhánkem, útěchodným sympathetickým přítellem — to vše v pěti minutách?"

"Myslím si," řekl Tommy a zabuboval prsty po stole, "že kapitámem na téhle lodi jsem já, Tuppence. Zavolám ji sem." Stiskl bzučák na stole. Objevil se Albert a uvedl klientku. Dívka se na prahu zastavila, jako by se rozmyšlela. Tommy jí vyšel vstříc.

"Pojďte dál, Mademoiselle," řekl laskavě, "posadte se."

Tuppence hlasitě polkla. Tommy se k ní otočil, v mžiku změnil své chování a nasadil výhružný tón.

"Říkala jste něco, slečno Robinsonová? Doufám, že ne."

Obrátil se zpět k dívce.

"Zanechme formalit," pravil. "Teď mi všechno vypovíte a pak společně najdeme nejlepší způsob, jak vám pomoci."

"Jste velmi laskav," řekla dívka. "Promiňte, ale nejste cizinec?"

Tuppence znova polkla. Tommy poznal blýskl očima.

"Ne tak docela," řekl nejasně. "Ale v posledních letech jsem pracoval hezkým kusem odtud. Moje metody jsou metodami Súreté."

"Oh" — zdalo se, že to udělalo na dívku dojem.

Byla, jak Tommy vystihl, skutečně okouzlující. Mladá, štíhlá, s velkýma významnýma očima, s pramínkem vlasů, vykukujících pod malým hnědým plstěným kloboučkem.

Byla viditelně nervózní. Neustále si mnula drobné ručky a stále otvírala a zavírala sponku své černé kabelky.

"Předeším vám musím říci, pane Blunte, že se jmenuji Luisa Hargreavesová. Žiji ve velkém, prostorném, starobylém domě, zvaném Thurnly Grange. Leží uprostřed venkovské krajiny. V blízkosti je vesnice Thurnly, ale ta je malá a bezvýznamná. V zimě je tam dobrý lov, v létě hraje me tenis — prostě nikdy jsem se tam nenudila. Abych řekla pravdu, mám raději venkov než život ve městě. Vyprávím vám to proto, abyste snáze pochopili, že ve vesnici, jako je naše, se všechno, co se tam přihodí, zdá velmi důležité. Asi před týdnem jsem dostala postou krabici čokoládových bonbónů. Já sama o čokoládu moc nestojím, ale ostatní v domě ji mají rádi, a tak bonboniéra kolovala. A výsledek — každý, kdo snědl třeba jen jeden kousek, onemocněl. Poslali jsme pro lékaře. Když prozkoumal, kdo co jiného ještě snědl, odvezl zbytek čokolády k analýze. Považte, pane Blunte, že čokoláda obsahovala arsenik! Sice ne smrtelnou dávku, ale dost k významné onemocnění."

"To je zvláštní," utrousil Tommy.

"Dr. Burton byl tím případem velice rozcpan. Zdá se, že to byla již třetí událost toho druhu v okolí. Ve všech případech byl vybrán velký dům a obyvatelé onemocněli po požití záhadné čokolády. Vypadá to, jako by si někdo z místních lidí chabého intelektu hrál a pak uskutečnil d'ábelský žert."

"Asi tak, slečno Hargreavesová."

"Dr. Burton naznačil, že to může mít i politické pozadí. Trochu nesmyslné, řekla bych, i když jsou v Thurnly jeden nebo dva nespokojenci, a je

snad možné, že by s tím mohli mít něco společného. Dr. Burton mne významně upozornil, že bych měla celou záležitost předat policii."

"Velmi přirozený návrh," poznamenal Tommy. "Ale neudělala jste to, jak vidím."

"Ne," přiznala se dívka. Nemám ráda hluk a publicita s tím spojená — však to víte. Já znám našeho inspektora. Neumím si představit, že by něco odhalil. Často jsem viděla vaš inzerát, a tak jsem dr. Burtonovi řekla, že by bylo mnohem lepší zavolat soukromého detektiva."

"Rozumím."

"Hovoříte ve svém inzerátu o na prosté diskrétnosti. Rozumím tomu tak, že — ano, že neuverejněte nic bez mého souhlasu?"

Tommy na ni zvědavě pohlédl, ale byla to Tuppence, kdo promluvil.

"Myslím," řekla zcela tiše, že by bylo dobré, když nám slečna Hargreavesová řekla všechno."

Luisa Hargreavesová se nervózně začervenalala.

Radclyffům. Když bylo Denisovi dvadvacet let, teta se s ním strašlivě po hádala, myslím, že kvůli nějakým dluhům, které nadělal. Když o rok později zemřela, s údivem jsem shledala, že zanechala novou poslední vůli, podle níž celý majetek odkazuje mně. To byla, myslím, velká rána pro Denise, a necítila jsem se proto zrovna dobře. Byla bych mu nabídla peníze, když by byl přijal, ale zdá se mi, že tento způsob není zcela vhodný. Jakmile mi bylo jedenadvacet let, udělala jsem poslední vůli, v níž vše odkazují jemu. To bylo to nejmenší, co jsem mohla udělat. Takže, když mě přejelo auto, Denis si přijde na své."

"Ovšem," řekl Tommy. "Nesdělila byste mi nyní více podrobnosti o členech domácnosti v poslední době?"

"Služebnictvo je u nás už značný čas. Je to stará paní Holowayová, kučkařka, a její neteř Rose, pomocnice v kuchyni. Pak dvě starší služebné a Hannah, která byla služebnou mé tety a která mi byla vždy velmi oddána. Pokojská se jmenuje Esther Quantová — ta jediná u nás není dlouho —

clyffa. Její smrtí by velmi mnoho získal."

Tuppence přikývla. „Nejhorší na tom je — že ona si to myslí také! To je důvod, proč nezavolala policii. Musí být do něho napůl zamilovaná, aby jednala tak, jak jedná."

"V tom případě," uvažoval, „proč si ji k čertu, nevezme? Bylo by to jednodušší a jistější. Proč se utíkat k zločinu, když je zákonitý prostředek po ruce?"

Tuppence se na minutu zamyslela.

„Už to mám," oznámila. „Jasné, musel se oženit s čišnicí, když byl v Oxfordu. Původ jeho hádky s tetou. To vysvětluje všechno."

„Proč tedy neposlal otrávené bonbóny té čišnicí?" namítl Tommy. „Daleko praktičtější. Neměla bys dělat tak divoké závěry, Tuppence."

„Dedukce," řekla Tuppence povýšeně. „Tohle je tvá první Corrida, ale až budeš dvacet minut v aréně —"

Tommy po ní hodil podušku.

★

„Tuppence, povídám, Tuppence, pojď sem!" Byl čas k snídani. Tuppence vyběhla z ložnice a vešla do jídelny. Tommy přecházel sem a tam, noviny v ruce.

„Co se děje?"

Tommy se otočil a ukázal na titulky v novinách PŘÍPAD ZÁHADNÉ OTRAVY — Smrt po fíkových sendvičích.

Tuppence se začetla. „Záhadný příběh ptomainové otravy na Thurnly Grange. Dosud bylo oznámeno úmrtí slečny Luisy Hargreavesové, majitelky domu, a pokojské Esther Quantové. O kapitánu Radclyffovi a slečnu Loganové bylo hlášeno, že jsou vždy ohroženi. Za příčinu neštěstí se považuje fíková pasta použitá k výrobě sendvičů, poněvadž další žena, slečna Chilcottová, která chlebičky nejdla, se cítila docela dobře."

„Musíme se tam hned vypravit," řekl Tommy. „Ta dívka! Taková kvečoucí dívka! Proč jsem s ní k čertu neodjel již včera?"

„Kdybys byl jel," řekla Tuppence, „pravděpodobně bys snědl hromadu chlebičků k čaji a byl bys taky po smrti. Tak pojď, odstartujeme. Koukám, že se tu říká, že Denis Radclyff je také významně nemocen."

Přijeli do vesnice Thurnly kolem poledne. Když přišli do Thurnly Grange, otevřela jim starší paní se zaručilýma očima.

„Podívejte se," řekl Tommy dřív, než stačila promluvit, „nejsme reportér nebo něco podobného. Slečna Hargreavesová mne včera navštívila a požádala mne, abych sem přijel. Je tady někdo, kdo by mne přijal?"

„Je zde dr. Burton, přejete-li si s ním mluvit," řekla žena. „Nebo slečna Chilcottová. Ona se stará o všechno."

Tommy se chopil prvního návrhu.

„S dr. Burtonem," prohlásil autoritativně. „Rád bych si promluvil nejprve s ním."

Zena je zavedla do předpokoje. O pět minut později se otevřely dveře a vešel vysoký starší pán s nahrbenými rameny a laskavým, ale ustaraným obličejem.

„Dr. Burton?" otázal se Tommy. Podal mu svou navštívenku. „Slečna Hargreavesová mne včera navštívila a povídala mne vysvetrováním případu s těmi otrávenými bonbóny. Na její žádost jsem přijel — bohužel, zřejmě příliš pozdě."

Lékař se na něj se zájmem zadíval.

„Vy jste pan Blunt?"

„Ano a to je moje sekretářka, slečna Robinsonová."

Lékař se Tuppence uklonil. „Takže není zapotřebí něco tajit. Nebýt události s čokoládou, věřil bych, že smrt byla způsobena otravou ptomainem — ale ptomainovou otravou nezvykle rychlého průběhu. S gastrointestinálním zánětem s krvácením. Každopádně beru fíkovou pastu k analýze."

POKRAČOVÁNÍ V PŘÍŠTÍM ČÍSLÉ

AGATHA CHRISTIE

DŮM, KDE ČÍHÁ SMRT

"Ano," řekl Tommy rychle, "slečna Robinsonová má pravdu. Musíte nám říci všechno. Samozřejmě, všechno, co řeknete, bude přísně důvěrné."

"Děkuji vám. Vím, že bych k vám měla být naprostě upřímná. Má důvod, proč nejdou na policii. Pane Blunte, tato bonboniéra byla poslána někým z našeho domu!"

"Jak to víte, Mademoiselle?"

"Je to docela prosté. Máme ve zvyku kreslit malou směšnou věc — tři rybičky navzájem propletené — kdykoliv mám v ruce tužku a před sebou kus papíru. Nedávno jsem dostala dostač z jistého obchodu v Londýně balíček s hedvábnými punčochami. Bylo prostřeno k snídani. Právě jsem četla něco v novinách a bezmyšlenkovitě jsem začala kreslit své směšné rybičky na obal balíčku, ještě před jeho otevřením. Pak jsem na to zapomněla. Když jsem však pohlížela kousek hnědého papíru, ve kterém byla zabalena a odeslána kramice bonbónů, našla jsem na něm nepochybně tu svou kresbu."

Tommy si přitáhl židli. „To je vlastně významné. Z toho, co říkáte, lze opravdu předpokládat, že odesíatel bonboniéra je člen vaší domácnosti. Ale promiňte mi — stále ještě nevidím důvod, proč byste nemohla zavolat policii?"

Luisa Hargreavesová mu pohlédla zpět do tváře.

"Ráda bych vám řekla, pane Blunte, že bych chtěla celou věc udržet v tichosti."

Tommy půvabně změnil pozici.

"V tom případě," zamumlal, "víme, na čem jsme. Máme tomu rozumět tak, slečno Hargreavesová, že nejste odhozená říci mi, koho podezíráte?"

"Nepodezírávám nikoho — ale jsou zde jisté možnosti."

"Zcela tak, Mohla byste mi popsat nyní podrobněji vaši domácnost?"

"Musím vám vysvětlit, pane Blunte, že jsem byla vychována svou tetou, Lady Radclyffovou, která byla výjimečně bohatá. Její muž byl povýšen do šlechtického stavu. Byl to on, kdo koupil Thurnly Grange, ale o dva roky později tam zemřel. A právě tehdy mě pozvala Lady Radclyffová, abych žila společně s ní. Byla jsem její jedinou žijící příbuznou."

Dalším obyvatelem domu byl Denis Radclyffe, synovec jejího manžela. Vždycky jsem ho nazývala bratrem, i když jsem vlastně nebyla. Teta Lucy vždycky otevřeně říkala, že má v úmyslu zanechat své jméno Denisovi, s výjimkou menší částky pro mne. Je to Radclyffovo jméno, ať tedy zůstane

a zdá se, že je to hodná a tichá dívka. A teď ti ostatní. Slečna Loganová, která byla společnicí tety Lucy a která nyní vede můj dům, kapitán Radclyffe — Denis, o kterém jsem již mluvila, a dívka, která byla služebnou mé tety a která mi byla vždy velmi oddána. Pokojová se jmenuje Esther Quantová — ta jediná u nás není dluho —

Tommy se na okamžik zamyslil.

"Teď už se mi to zdá zcela jasné a domnívám se, že nemáte žádný zvláštní důvod podezírat jednu osobu více než druhou. Bojíte se jen, že by se mohlo dokázat, že — že to nebyl nikdo ze služebnictva, není-liž pravda?"

"Asi tak, pane Blunte. Opravdu nemám ani ponětí, kdo mohl použít ten kus hnědého papíru. Adresa nebyla psána rukou."

"Teď jde udě

ARMÉNSKÁ ATOMOVÁ ELEKTRÁRNA

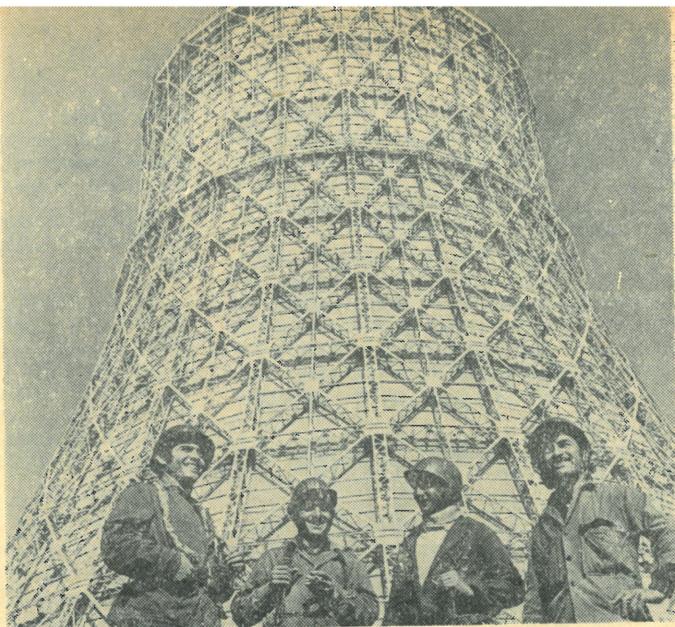
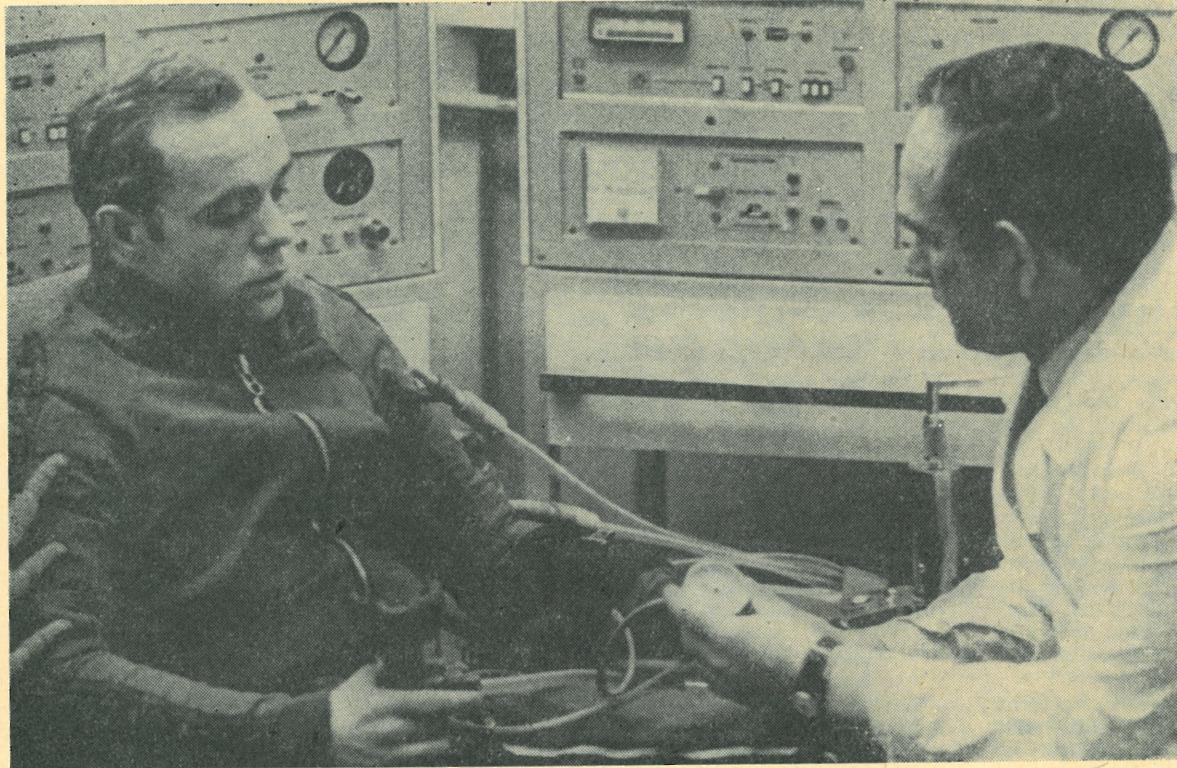
Nedaleko Jeveranu, hlavního města Arménské SSR, se staví v krásném údolí Araratu první atomová elektrárna nového typu v Zakavkazské hornatině. Víme, že energetické požadavky moderních společností vztahují paralelně s růstem temпа rozvoje průmyslu a zemědělství. Tak je tomu také v Arménské SSR.

Co přinese hospodářství republiky stavba nové elektrárny? Na výrobu milionu kWh v tradiční elektrárně by bylo zapotřebí 350 000 tun energetické suroviny dopravené až 6000 nákladními železničními vozy. Atomová elektrárna potřebuje na

vyrobení stejného množství energie pouze několik desítek tun atomového paliva.

Arménská atomová elektrárna se sice staví v seismické oblasti, ale při projektování byla navržena celá řada bezpečnostních opatření proti otřesům této gigantické stavby.

Náročné montážní práce na vysokých věžích moderní elektrárny provádí komosolská brigáda.

„KOMBINÉZA ŽIVOTA“

Práve došlo k nehode. Pacient utrpel ťažký úraz, silne krváca. Lekári urobili všetko, čo bolo v ich silách. Teda smrť?

Raneného ihneď obliekli do zvlástnej kombinézy, pripomajúcej trochu kozmonautický skafander. Stlačený vzduch pumpovaný do kombinézy „pomáha“ srdcu v jeho práci, keďže stláča cievky. Istú dobu srdce môže pracovať s menším množstvom krvi.

Aparát, o ktorom píšeme, skonštruuoval kolektív pracovníkov Všeobecného vedeckovýskumného inštitútu lekárskej techniky, vedený inž. Nikolajom Chapilovom. Celá apparátura sa ľahko zmestí v kufri a možno ju použiť v každom zdravotnom stredisku, v záchrannej atď. Prakticky to znamená, že nie každý infarkt, porucha krvného obehu alebo srdečový záchvat, musia v takej istej miere, ako voľakedy, ohrozovať život človeka. Okrem toho apparát vytvára biolinky, prospešné pri masáži srdca a umelom dýchaní.

Kombinéza pomáha tiež dôkladne „dokysličiť“ organizmus, vyčerpaný dlhotrvajúcou ťažkou pracou. Jeden z robotníkov, ktorý sa podrobil „dokysličiacemu zákroku“ vyjadril ochotu opäť pristúpiť do práce desať minút po ukončení zákroku.

Vedúci Všeobecného vedeckovýskumného inštitútu lekárskej techniky, inž. Nikolaj Chapilov počas pokusov s „kombinézou života“.

MORE MEDZI HORAMI

Bezmála štvrtstočie uplynulo odo dňa, keď v najsevernejšom kúte Slovenska, od nepamäti zvanom Orava, sputnala dravé vody horských tokov obrovská nádrž — Oravská priehrada. Rieky Čiernej a Bielej Oravy, živené výdatnými prítokmi, zviazali v jazero, ktoré svojou rozlohou — takmer 35 km² — je najväčšou umelou vodnou nádržou v Československu. Priehrada so svojim malebným okolím a jedinečným kultúrnohistorickým zázemím vytvorila z Oravy príťažlivé turisticko-rekreačné centrum a reprezentančné stredisko vodných športov.

Oravská priehrada, jedna z prvých dokončených stavieb socializmu v Československu, prináša svojmu kraju, ale aj celej ČSSR niekoľkoraký úžitok. Vodná elektráreň v Ústi nad Prievidzou dala za dvadsaťtri rokov svojej existencie zhruba 680 miliónov kWh elektrickej energie. Jej význam spočíva v tom, že dodáva prud v špičkovom období, vtedy, keď ho najviac treba. Okrem elektriny vypúšťa priehrada ročne 600 miliónov kubických metrov vody Bielej a Čiernej Oravy, čím zlepšuje prietok na rieka Orave a Váhu. Najmä v zimných mesiacoch je táto voda živiteľkou šestnáctich elektrární na Váhu od Kralian až po Madunice. Práve tá voda, ktorá kedy si vytápa drevence chudobných rolníkov, dnes zásobuje elektrinou priesmyselné podniky v Dolnom Kubíne, závody odevného priemyslu v Námestove a niekoľko ďalších fabrik krajského významu.

Okrem samotnej rekreačie pri vode poskytuje Oravská priehrada aj mož-

prvotriednych hotelových zariadení až po zruby či stany — každý si môže vybrať podľa nárokov a možností.

Tým, ktorým sa preje leňošenie na plázi alebo ich zastihne nepohoda, nuka sa príťažlivý kultúrny program. Je skutočne pestrý a počas jednej dovolenky ho nemožno vyčerpať. Predovšetkým je to prehliadka Ostrova umenia, ktorý zostal uprostred nádrže z niekdajšieho vršku nad obcou Slanica. Renovovaný historický kostolík s gotickými základmi a jeho okolie sú miestom stálej výstavy skvostov neznámych oravských majstrov-kamenárov, rezbárov a maliarov. K tejto unikátnnej galérii na ostrovčeku sa usporiadávajú pravidelné vyhliadkové plavby výletnou loďou. S pamiatkami svojradnej oravskej drevenej architektúry sa možno stretnúť v skanzene, budovanom neďaleko obce Zuberec. Bohaté zbierky tvorivosti slovenského ľudu sa nachádzajú aj v galérii rozprávkového Oravského zámku, týčiaceho sa na vysokom brale nad obcou Oravský Podzámok.

Znaky drsnej romantiky predvojnové Oravy vypátra dnešný návštěvnik už len s námahou. Zmenilo sa toho tu tak veľa, že vari len oravské kopce,

vytvárajúce okolo priehrady takmer divadelnú kulisu, zostali neprehádzané. Preto hodno nazriete do mestského archívu Dolného Kubína, mesta, ktoré podnes zostało kultúrno-historickým centrom Oravy. Dočítame sa, že z tohto nehostinného kraja odišlo v rokoch hospodárskej krízy za prácou do amerických, belgických a francúzskych baní, kanadských lesov i na argentínske plantáže tisícky Oravecov.

Z Oravy už neputujú za robotou do sveta; treba tu každú súču mužskú i ženskú ruku a stále ich nie je nadostač. Dnes stadeo odchádzajú vrcholné výrobky slaboproudovej elektrotechniky, ktoré vyšli spod rúk robotníkov, technikov a inžinierov výlučneho čes. závodu na výrobu televízorov — Tesly v mestečku Nižná na Orave. Kvalita oravských televízorov na čiernobiele i farebný príjem dnes konkuruje značkám s oveľa staršou tradíciou. Prestavba závodu umožnila mu prejsť aj k výrobe investičnej elektroniky, najmä zariadení výpočtovej techniky. Patria k nim počítače tretej generácie radu RPP-16 a ich varianty, automatické riadiče dopravy a pod.

MILOSLAVA KODOŇOVÁ

Záber z interiéru unikátnej expozície na slanickom Ostrove umenia, nachádzajúcom sa uprostred Oravské prievidz.

Foto: ČTK

DVE JARNÉ BÁSNE

(II. — úryvok)

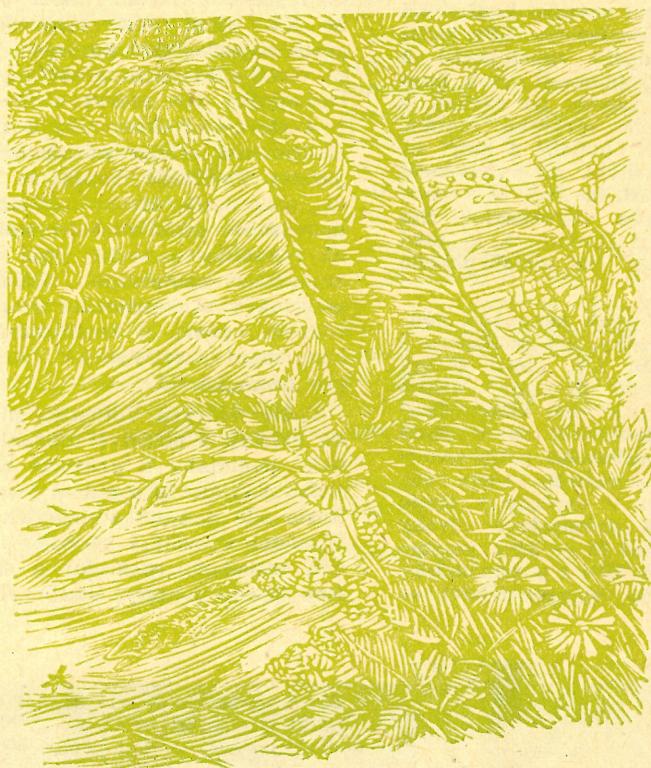
Jar vládne mu. On v brázde po kolená,
akoby kľačiac,
chodí vznešený.
A čo deň vzide z hlbok svitani,
radlicou krája z budúceho chleba.
Pluh jeho mäkkoo rachotí.
Timenou rečou prebudenej zeme,
nevety drsnej, ktorá verne rodí,
v plnosti času verne oddáva sa,
no nehou muža pohráda.
Čo šepká mu dnes, Kriste, čo mu šepká?

— Ocelou budem osiata a sírou.
Pýr urodím,
pýr, bodliak, žihľavu, jak odpradávna
nad vraždou rásli, nad zločinom,
ak usnul by si. Sejbou strašlivou,
hlad, plnia sýpkay mocní tvojho sveta. —

Tak hovorí. On, v nepokoji svätom
ret ticho zovretý, pásť na pluhu
a orie.

Ilustrácia M. Benka

S. K. NEUMANN

V DUBNU

Oblaka bílá temné své stíny
pomalou vodí po vrších,
kde ještě mnoho hnědavé hlínky
a lesů sivozelených.

Ale již slunce zkouší svou slávu,
poskakující v mracích míče,
své zlato pouští na zemi v trávu
pro pampelišky, petrkličí.
Udiven leskem březové kůry,
koberci květů, zelení,
zalitý sluncem pohližím zhýry
na vrchů vážné vlnění.

Jest mi jak bývá plavčíku v koší,
když na obzoru spatří břeh.
Volal bych: Země! Hej, hola, hoši!
Naprávo země! v plamenech!

Ilustrace Václav Mašek

slovník Života

(20)

POESKY	SLOVENSKY	ČESKY
DRN (Dzielnicowa Rada Narodowa)	Obvodný národný výbor	Obvodní národní výbor
DSP (Dom Słowa Polskiego)	Dom polského slova (tlačiareň)	Dům polského slova (tiskárna)
dyr. (dyrektor)	riaditeľ	ředitel
DzU PRL (Dziennik Ustaw zákonov Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej)	Zbierka	Sbírka
egz. (egzemplarz)	výtlačok	vý-
FJN (Front Jedności Narodu)	Front národné jednoty	Jednotná národní fronta
FP (Film Polski)	Polský film	Polský film
fragm. (Fragment)	úryvek	úryvek
FSO (Fabryka samochodów osobowych)	Továreň na osobné automobily	Továrna na osobní automobily
FWP (Fundusz Wezazów Pracowniczych)	Rekreačný fond pracujúcich	Rekreační fond pracujících
g (gram)	g (gram)	g (gram)
gen. (general)	generál	generál

GKKFiT (G. Komitet Kultury Fizycznej i Turystyki)	Hlavný výbor telesnej kultúry a turistiky	Hlavní výbor tělesné kultury a turistiky
GL (Gwardia Ludowa)	Eduvá garda	Lidová garda
gł. (główny)	główny	hlavní
gm. (gmina)	gmina	obec
godz. (godzina)	hodina	hodina
gr (grosz)	groš	groš
GRN (Gminna Rada)	gminný národný výbor	obecní národní výbor
Narodowa GUS (Główny Urząd Statystyczny)	Hlavný štatistický úrad	Hlavní štatistický úřad
IB (Instytut Bałtycki)	Bałtský ústav	Baltský ústav
IBL (Instytut Badań Literackich)	Ústav literárnej vedy	Ústav pro literární vědu
IKKN (Instytut Kształcenia Naukowych)	Inštitút pre vzdeleného vedeckých vedeckých	Institut pro vzdělávání vedeckých vědeckých
KC (Komitet Centralny)	kádrov ústredný výbor	kádrú výbor
KDz (Komitet Dzielnicowy)	obvodný výbor	obvodní výbor
KG (Komitet Gminny)	gminný výbor	obecní výbor

ĽUDIA
ROKY
UDALOSTI

APRÍL — DUBEN

— 1.IV.1896. Narodila sa Pola Gojawiczyńska, spisovateľka, novelistka, popredná predstaviteľka humanitného, spoločensko-sociálneho smeru v poľskej próze medzivojnového obdobia, autorka románov z proletařsko-meštianskeho prostredia Varšavy a Sliezskia: Dievčatá z Nowolipek, Alžbetina zem, Ohnívé stupy a iné (um. 29.III.1963).

— 4.IV.1945. Bratislava bola oslobođená Sovietskou armádou od nemeckých vojsk.

— 5.IV.1945. V Košiciach na prvom zasadnutí československej vlády Národného frontu Čechov a Slovákov bol vyhlásený vládny program, ktorý vyslovil zásady vývoja oslobođenej ČSR ako ľudovedomskou republiku Čechov a Slovákov na zásade rovný s rovným, v opere o úzke spojenectvo so Sovietskym zväzom a upevnenie priateľstva so všetkými demokratickými a mierumilovnými štátmi. Mimoriadnu pozornosť venoval program boju s nemeckým fašizmom po boku Sovietskej armády, vytýčoval úlohy v oblasti rekonštrukcie a ďalšieho rozvoja vojnovu zničeného hospodárstva, budovania nových mocenských a samosprávnych orgánov a otváral cestu spoločensko-kultúrnym premenám v Československu.

— 6.IV.1896. Boli otvorené prvé novodobé olympijské hry.

— 6.IV.1941. Nemecké vojská spolu s talianskymi, bulharskými a maďarskými jednotkami prepadi Juhoslováciu a Grécko. Po rozbití regulárnych juhoslovanských jednotiek vznikli silné partizánske oddiely pod vedením juhoslovanských komunistov, medzi nimi české a slovenské partizánske jednotky.

— 10.IV.1851. Narodil sa Alexander Lombardini, slovenský národnovec a historik (um. 26.IV.1897).

— 12.IV.1861. V Amerike sa začala občianska vojna na severu proti juhu, ktorá skončila 9.IV.1865.

— 12.IV.1961. Prvý let človeka do kozmu. Bol to 27-ročný sovietsky kozmonaut, major Jurij Gagarin. Let trval 1 hod. 48 min. Gagarinova kozmickej lodi Vostok-1 vyštartovala z Bajkonuru v Kazachstane o 9. hod. 07 min. a obeholá Zem za 89,1 minút. Najmenšia vzdialenosť od Zeme činila 327 km. Hodinu a osem minút po štarte, keď sa kozmická loda nachádzala nad Afrikou, začali prípravy k pristátia. Desať minút neskôr sa zaplnili brzdiace motory. O ďalších desať minút Vostok-1 vošiel do hustých vrstiev atmosféry a po 20 minútach letu pristál nedaleko dediny Smielovka v Saratovskom obvode. Deň kozmonautky.

— 16.IV.1886. Narodil sa Ernst Thälmann, vodca nemeckého proletariátu, významný bojovník nemeckého a svetového protifašistického hnutia. Začraždený hitlerovcami po 11-ročnom väzení 18.VII. 1944 v Buchenwalde.

— 14.IV.1786. Narodil sa Walerian Łukasiński, polský dôstojník, účastník napoleonskej kampane, v roku 1819, zakladateľ tajného spolku Národného slobodomurárstva a v 1821 Vlasteneckého spolku. O rok neskôr bol zatknutý a odsúdený cárskym súdom na 9 rokov väzenia. V období novembrového povstania ho odvezli do pevnosti v Šliselburgu, kde bol bezprávne väznený do smrti 21.II. 1868.

— 16.IV.1945. Spoločným útokom silami troch frontov sa pohli k Odre a Lužickej Nise sovietske vojská a obe poľské armády. Prechod cez Odru a Nišu bol prvou etapou berlínskej operácie, jednej z najväčších v záverečnom období druhej svetovej vojny. Nemci využívali výhodné terénné podmienky vybudované na obrannej línií Odra — Nisa silné opevnenia a sústredili okolo miliónov vojákov, 8 000 diel a mionometov, vyše 1200 tankov a 3000 lietadiel.

— 17.IV.1826. Narodil sa Vojtěch Náprstek, český národný buditeľ, cestovateľ a zakladateľ etnografického Náprstkovho múzea v Prahe (um. 2.IX. 1894).

— 17.IV.1969. Na plenárnom zasadnutí ÚV KSČ bol Gustáv Husák zvolený za generálneho tajomníka ÚV.

— 22.IV.1870. Narodil sa v Simbirsku (dnes Uljanovsk) Vladimír Iljič LENIN, vlastným menom Uljanov, vodca ruského a medzinárodného robotníckeho hnutia, najvýznamnejší teoretik marxizmu 20. storočia, tvorca leninizmu, zakladateľ bolševickej strany, vodca Októbrovej revolúcie a prvého na svete socialistického štátu. Od roku 1917 až do smrti 21.I.1924 — v Gorkach pri Moskve — predseda Rady ľudových komisárov ZSSR.

— 23.IV.1616. Umrel William Shakespeare, anglický spisovateľ, dramatik a herec, najobdivovanejší génius svetovej drámy a divadla, tvorca nesmerteľných komédii a historických hier, ktoré sú živou hodnotou všetkých svetových javísk (nar. 23.IV. 1564).

— 23.IV.1891. Narodil sa Sergej Prokofiev, veľký majster sovietskej hudby (um. 5.III.1953).

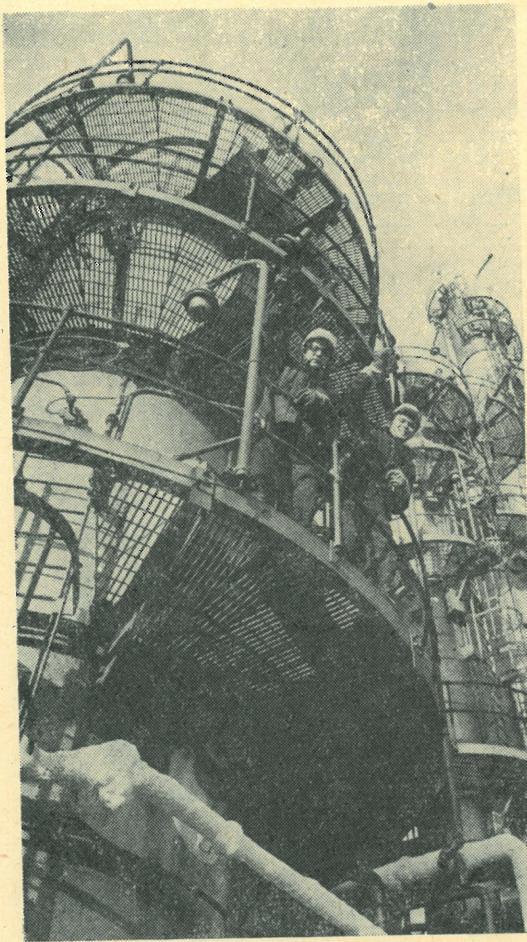
— 26.IV.1731. Umrel Daniel Defoe, svetoznámy anglický spisovateľ, autor Robinzona Cruzoe (nar. r. 1660).

— 27.IV.1791. Narodil sa Samuel Morse, americký fyzik — vynálezca a konštruktér prvého telegrafického aparátu, tvorca telegrafickej abecedy (um. 2.IV.1782).

— 28.IV.1881. Umrel Ján Botto, významný štúrovský básnik, ktorý sa preslávil lyricko-epickou básňou Smrť Jánošíková (nar. r. 1829).

— 29.IV.1656. Vyhorelo mesto Leszno v Poľsku. Pri požiari zhorela celá bohatá knižnica Jána Ámosa Komenského, v tom rukopisy jeho nových diel.

— 30.IV.1945. Bezpodmienečne kapituloval Berlín. Nad troškami zaviali víťazné sovietske a poľské zástavy, Hitler spáchal samovraždu.

Dne 12. dubna t.r. zahájili českoslovenští komunisté svůj XV. sjezd. V posledních číslech našeho časopisu jsme věnovali značnou pozornost výsledkům, které dosáhla ČSSR.

Dnes si se zájmem přečtete článek, který na prosbu redakce napsal předseda Československého ústavu zahraničního s. Miroslav Holub.

PŘED XV. SJEZDEM KOMUNISTICKÉ STÁ

Rok 1976, ve kterém si připomene 55. výročí založení Komunistické strany Československa, je rokem, ve kterém se v dubnu uskuteční XV. sjezd KSČ. Rokování československých komunistů budou ovlivňovat veškerý život Československé socialistické republiky nejenom v tomto roce, ale i v celém budoucím pětiletí. Sjezd bude hodnotit výsledky, kterých bylo dosaženo při budování šťastnéjšího a bohatšího života Čechů a Slováků od XIV. sjezdu KSČ, zavšeobecňovat dobré zkušenosti získané v tomto náročném období a hlavně vytyčit nové náročné cíle a úkoly pro příštích pět let.

Významu sjezdu odpovídá i jeho plánovitá, důkladná a rozsáhlá příprava. Její významnou součástí je „Dopis ústředního výboru KSC stranickým orgánům a organizacím, všem komunistům k přípravě XV. sjezdu strany“. Dopis se stal závažným dokumentem významně ovlivňujícím život nejen stranických organizací, ale i všech složek Národní fronty.

Obsahuje stanovisko strany k základním otázkám společenského vývoje v Československu po XIV. sjezdu KSC. Ve své první části bilancuje velké úspěchy, dosažené pracovní aktivitou dělníků, rolníků i inteligence při všeobecném rozvoji ČSSR. Pozitivní budovatelské výsledky jsou o to cennější, že jich bylo dosaženo v době, kdy vedení strany v čele s generálním tajemníkem ÚV KSC a presidentem republiky s. Gustávem Husákem muselo řešit problémy nahromaděné v průběhu šedesátých let a překonávat důsledky hlubokého politického, hospodářského i kulturního rozvratu, vyvolaného koncem šedesátých let oportunistickými a pravicovými silami.

V celém období po XIV. sjezdu vycházel ústřední výbor KSC z faktu, že základním předpokladem úspěšného vývoje socialistické společnosti je plánovitý rozvoj národního hospodářství. A právě v oblasti ekonomiky bylo dosaženo významných a radošných výsledků. Za období let 1971–1975 vzrostly

národní důchod ČSSR ve srovnání s rokem 1970 téměř o jednu třetinu. V průmyslu se objem výroby zvýšil za stejně období o 37,5%, přičemž růstu bylo více jak z 90% dosaženo zvyšováním produktivity práce. Ve srovnání s úkoly plánu se vyrábilo navíc produkce asi za 50 miliard Kčs. Objem stavebních prací se za posledních pět let zvýšil o 50%. Dobrých výsledků dosahuje i zemědělství. V současné době již kryje vlastní výrobou spotřebu vajec, másla a masa. Souběžně s pozitivními výsledky československé ekonomiky rostou i peněžní příjmy obyvatelstva. Růst osobní spotřeby představuje za období let 1971–1975 zvýšení o 26–27% a společenské potřeby obyvatelstva o 39%. Současně úroveň spotřeby potravin, stejně jako vybavenost domácností předměty dlouhodobé spotřeby, jsou přitom na vysoké evropské úrovni.

Právem proto mohl generální tajemník ústředního výboru Komunistické strany Československa a president Československé socialistické republiky s. Gustáv Husák na obvodní konferenci KSČ v Praze 9 konstatovat: „Po kapitalismu jsme zdědili rozvinutější a chudší oblasti. Projdeme-li však dnes celý nás stát od západu na východ, z jihu na sever nebo obráceně, vidíme, že už není oblasti chudoby a bíd. Ať se díváme na bydlení, na vybavenost nebo na péči o děti, lze říci, že v podstatě veškeré naše obyvatelstvo žije na vysoké životní úrovni. A to také je velký revoluční čin socialistického Československa.“

Dopis ÚV KSC však nehodnotí pouze dosažené výsledky, ale poukazuje i na skutečnost, že XV. sjezd strany rozpracuje a schválí program dalšího všeobecného rozvoje naší vlasti. Tento program předpokládá, že v šesté pětiletce bude dosahováno pětiprocentní průměrného ročního růstu národního důchodu. V souladu s tímto úkolem přírůstek průmyslové výroby bude v r. 1980 činit 33–34%, ve stavbě výrobců víc než 35% a u zemědělské výroby 14–15%. V zemědělství se

bude usilovat o dosažení postupné sochařství ve výrobě zrnnin, čehož má být dosaženo širokým rozvojem koncentrace a specializace, prohlubováním dělby práce a kooperace zemědělství s potravinářským průmyslem.

Realizace nových cílů bude přirozeně vyžadovat užší spolupráci a sepětí československého hospodářství s ekonomikou členských zemí Rady vzájemného hospodářského pomoci, především Sovětského svazu, který je největším ekonomickým a nenahraditelným partnerem ČSSR. Ekonomická spolupráce se Sovětským svazem a dalšími socialistickými zeměmi je zákonitou nutností. Zejména v období krizových jevů v kapitalistických zemích je pro ČSSR ještě významnější, protože objektivní podmínky, ve kterých se budou úkoly šestého pětiletého plánu realizovat, jsou značně náročnější a složitější než tomu bylo v uplynulém období.

Dopis, který informuje i o dalších úkolech ve všech oblastech stranického a státního života ČSSR potvrzuje, že XV. sjezd KSČ rozpracuje program, soustředující pozornost na řešení všech základních problémů, jež jsou rozhodující pro rozvoj a modernizaci československé ekonomiky a zvyšování efektivnosti celého národního hospodářství. Potvrzuje rovněž, že v popředí pozornosti strany zůstane další upevňování socialistického státu, obnova republiky a rozvoj celé politické organizace společnosti. Nadále bude usilovat o zdokonalování činnosti národních výborů a rozšiřování a zdokonalování socialistické demokracie pro pracující lid.

Vedle dobrých vnitřních předpokladů existují i příznivé zahraničně-politické podmínky k přípravě nadcházejícího XV. sjezdu a plnění jeho závěrů. Roste síla a váha socialistického společenství v světě i přitažlivost myšlenek socialismu, pokroku a míru. To jsou hlavní faktory, které přispěly ke

K nejdynamičtějším odvětvím v ČSSR patří chemický průmysl, jehož podíl na Slovensku se v této pětiletce zvýší z 13 na 20%. Na snímku nahoře zleva: etylnová jednotka v bratislavském Slovnaftu

Děti jsou v ČSSR obklopany mimořádnou péčí. Na snímku vlevo vidíme mladé žáky, účastníky masových závodů Vellun kartická.

Automobilka Tatra — to neznamená pouze obrovské nákladní automobily, které jsou na silnicích všech světadílu, ale také osobní automobily. Nejnovější luxusní Tatra 613, vyráběná v pobočce v severomoravském Příboře (snímek vedle pravo).

Brněnský mezinárodní strojírenský veletrh patří k nejznámějším ve světě. V minulém roce se ho zúčastnily 2000 vystavatelů ze 30 států. Z 41 zlatých medail udílených nejúspěšnějším exponátům získalo Československo 19 (snímek vedle vpravo).

STALO SE

TO...

při společném sledování televizních programů ve vězeňských klubovnách.

★

Před městem Stockton (Florida) se nachází tabule s nápisem: „Nerozčíluj se, nebudeš-li moci nalézt volné místo na parkovišti. Noe je pro svou archu hledal čtyřicet dní!“

★

Před druhou světovou válkou americké mrakodrapy neměly třinácté poschodi (po dvacátém bylo hned čtrnácté) a v mnoha městech různých zemí se domy nečislovaly číslem 13, místo něho bylo 12a.

Skupina ozbrojených lupičů přepadla malou železniční stanici Rosario v Argentině. Lupiči totiž dostali zprávu, že nádraží bude projíždět vlak s několika miliony peset v poštovním voze. Nejdříve zterorizovali zaměstnance nádraží a skupinku cestujících, pak se převlékli do železničářských stejnokrojů a čekali na vlak. Vlak však nepřijel. Teprve, když banditi odtáhli, se ukázalo, že vlak čekal několik kilometrů před stanicí, protože neměl zelené světlo.

★

Jeden třiaadvacetiletý mládenec prohlásil, že si přeje, aby ho rodina pochovala s oblíbeným motocyklem značky Harley Davidson. Tak se také stalo. Mladý

muž zemřel po poranění el. proudem v zaměstnání a byl pochřben s motocyklem v Richmond ve státě Virginii.

★

Policisté ze silniční hlídky ve Francii pořídili snímek auta, které jelo příliš rychle. Po určité době obdržel majitel auta snímek a výměr pokuty. Odmítl však pokutu zaplatit, protože snímek nedokazoval, že auto řídil. Soud ho osvobodil.

★

Maratónský běh, který byl uspořádán v Bostonu pro muže a ženy ukázal, že ženy jsou stejně silné jako muži. Tento těžký dvačtyřicetikilometrový závod

vyhrála Liana Winterová, když získala stejný čas jako Wm Rogers.

★

Zbankrotovala snad už ledně v Evropě továrna na výrobu, která se nachází v Anglii. Donedávna vyvážela do dvaceti sedmi zemí.

★

Paní Jadwiga, manželka národního prezidenta Z. z Jaroslavi „Žycie Przemyskie“ — vyšla se nakoupit a na schodech u obálku s adresou napsanou kopísem manžela. Samozřejmě obálku zvedla, otevřela a přečetla si dopis, v němž stálo: „Milovaná Dorotko! V neděli

V každé kobce vězení Santa Maria v Itálii byly v poslední době umístěny... televizory. Jak prohlásilo ministerstvo spravedlnosti, televizory dostanou všechny věznice v zemi. Předejdě se tak hádkám a bitkám vězňů

STRANY ČESkoslovenska

zlepšení mezinárodní situace, jejímž hlavním projevem bylo helsinské setkání nejvyšších představitelů třiceti evropských zemí, USA a Kanady a říjeti Závěrečného aktu.

Záležitosti, které bude sjezd řešit, resahují rámcem činnosti aktivity komunistické strany, ovlivný život všech obyvatel ČSSR, a proto se stávají všechny celé společnosti, každého občana. Komunistická strana Československa je znávanou vedoucí silou celé společnosti. Proto se na uskutečňování jejich úkolů podílí všechny složky Národní fronty. Proto se k budoucímu programu, který vytyčí XV. sjezd KSČ, hlásí odbory, mládež, ženy, ale i ostatní politické strany, sdružené v Národní frontě.

Proto strana seznamuje se svými programy a postupy, o kterých rokují komunisté na stranických jednáních, všechny pracující na každém pravovišti, v každém závodě a v každé baci. Komunisté musí rovněž vyslyšet jejich názory, uvádět v život jejich odnětné připomínky a otevřeně mluvit o všech problémech.

Do přípravy sjezdu se samozřejmě zapojují všechny sdělovací prostředky. Televize, rozhlas i všechny tisk informují o předsjezdové aktivitě stranických organizací i pracujících na závodech. Rudé právo již delší dobu veřejněuje pod titulkem „Slovo k věci“ a „Cím přispějeme k XV. sjezdu KSČ a rozvoji celé naší společnosti“ příspěvky dělníků, rolníků, vedoucích hospodářských pracovníků, techniků, umělců a dalších čtenářů. Tyto příspěvky představují zamýšlení nadotázkami, které pracující na svých pracovištích řeší a náměty, směřující k zlepšení práce nebo k odstraňování nedostatků.

Významným průvodním jevem předsjezdového období je masový rozvoj pracovní iniciativy na všech pracovištích, který byl podničen Provoláním ÚV KSČ, vlády ČSSR, Ústřední

rady odborů a ÚV Svazu socialistické mládeže na počest XV. sjezdu a 55. výročí založení KSČ.

Charakter úkolů, které budou stát po skončení XV. sjezdu před československými pracujícími, přesahuje a objektivně musí přesahovat rámcem Československé socialistické republiky. Proto veškeré projekty dalšího rozvoje socialismu jsou těsně koordinovány především s rozvojem Sovětského svazu, ale také s rozvojem ve všech ostatních socialistických zemích, tedy přirozeně i s Polskou lidovou republikou.

Sjezd bude ovlivněn skutečností, že v květnu letošního roku uplyne 55 let od vzniku Komunistické strany Československa, která v nesčetných třídních bitvách v období burzouznej republiky, v letech nacistické okupace, poválečném boji o charakter Československa i v letech budování socialismu osvědčila své marxisticko-leninské pozice a naprostou oddanost zájmům všeho našeho lidu.

Ještě v letošním roce po sjezdu se uskuteční volby do všech stupňů zastupitelských orgánů. Jednota československého lidu, prokazovaná v každodenním úsilí o stále šťastnější život, nalezne znova své vyjádření i v jednotném spontánním všelidovém plebiscitu pro socialismus.

Celá předsjezdová kampaň prokazuje, že strana se opírá o podporu všeho lidu. A všeobecná předsjezdová akce stranických organizací a orgánů, složek Národní fronty a všech občanů republiky a její výsledky jsou zárukou, že XV. sjezd KSČ bude dalším významným mezníkem na cestě všeobecného rozvoje naší socialistické společnosti, budování šťastného mírového života československého lidu.

Březen 1976

MIROSLAV HOLUB

VĚDECKOTECHNICKÁ SPOLUPRACE výzkumných, vývojových a výrobních organizací ČSSR a socialistických zemí se neustále rozšiřuje a prohlubuje. Československo vysílá na stáže a konsultace do socialistických zemí své odborníky a naopak přijímá jejich experty. Vzrůstá také podstatně počet vyměňovaných dokumentací a dokumentačních souborů. Značná pozornost se věnuje rozvoji vyšších forem spolupráce, jako je např. dvoustranné či vícestranné společné řešení problémů. ČSSR se tak podílí na mnoha úkolech a celé řadě výzkumných témat. POLSKO je třetím největším obchodním partnerem Československa. ČSSR dováží z Polska obráběcí stroje, osobní automobily, autobusy, zemědělské stroje, námořní lodě, stavební a silniční stroje, dále pak kamenné uhlí, zinek, síru, brambory, ovoce, zeleninu, spotřební zboží apod. Do Polska vyrábí mj. metalurgická zařízení, kovoobráběcí stroje, zařízení pivovarů a elektráren a zdravotnická zařízení, dále pak hutní výrobky, žáruvzdorné materiály, kaolin.

zajímavějších produktů. Návštěvníci mohou shlédnout výrobky automobilového průmyslu, sportovní plachetnice a lodní motory, kovoobráběcí stroje, televizory elektrické přístroje a další předměty. Vedle pavilonu je zde otevřená výstavní plocha pro zvlášť těžké zemní, stavební, hornické a zemědělské stroje. Komplexní pohled na export sovětských zahraničních společností doplňují filmy předváděné v kinosále a obsáhlá katalogová knihovna.

ČESKOSLOVENSKO - BULHARSKA HOSPODÁŘSKÁ SPOLUPRÁCE v pěti letech 1976-1980 dosáhne celkového objemu kolem třiceti miliard korun, což je zhruba o 50 procent více než v předchozím období. Paleta vzájemných dodávek je pestrá a pro oba státy výhodná.

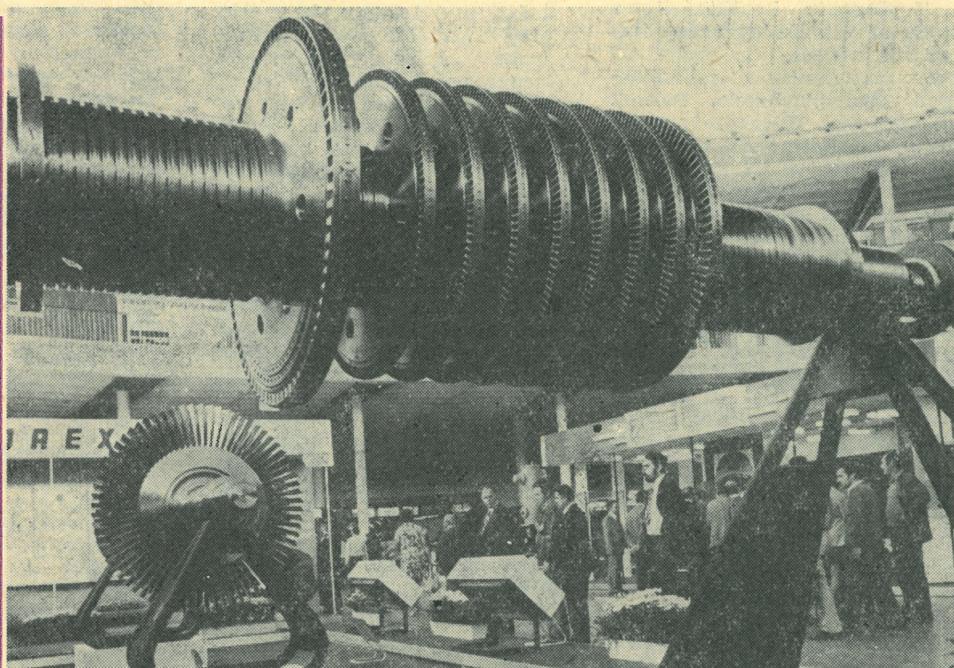
NOVÁ PLACHETNICE, již staví v ČSSR dva zapálení propagátoři námořního jachtingu, bratři Jan a Petr Páti z Moravy, se vydá na první cestu kolem Evropy v roce 1977. Popud ke stavbě jim dal sovětský časopis „Katéra i jachty“, v němž se poprvé dočetli o novém lodním stavebním materiálu — farrocementu. S posádkou jachtařů a potápěčů ze všech socialistických zemí vypluje lod' v roce 1978 na plavbu kolem světa. Expedice „Družba 1978“ tak přispěje svým podílem k naplnění hesla: Sportem za mír a přátelství mezi národy.

V ČESKOSLOVENSKU ŽIJÍ 10 000 NEVIDOMÝCH, z čeho na Slovensku 4 000. Centrom starostlivosti o nevidomých na Slovensku je historické město Levoča, dnes známe aj v cudzine. Tunajšiu odbornú školu pre nevidomú mládež opustilo už vyše 700 kvalifikovaných absolventov — knihárov, čalúnnikov, masérarov atď. Veľký význam pre prípravu nevidomých do ďalšieho života má tlačiareň v Levoči, v ktorej sa nachádza aj knižnica počítajúca skoro 500 zväzkov domácej a zahraničnej literatúry, tlačenej braillovým písmom. Tlačiareň vydáva časopis pre nevidomú mládež Naše svetlo a pre dospelých Nový život. Okrem toho knižnica vlastní 200 zvukových kníh a zvukový časopis Prameň. Knihy a časopisy na magnetofónových páskach vypožičia knižnica záujemcom v celej ČSSR. Hmotná pomoc, ktorú štát poskytuje nevidomým, znamená pre nich sociálne bezpečenie na celý život. Avšak popri starostlivosti o hmotnú úroveň života ČSSR zaisťuje svojim nevidomým patrične podmienky pre všeobecnú škôločenskú aktivitu.

MOZAIIKA Z ČSSR

DRUŽBU S PODMOSKEVSKOU OBLASTÍ má Středočeský kraj. Intenzívne spolupracují i uměci těchto správnych center. Např. v roce 1973 byla v Praze uspořádána výstava děl sovětských výtvarníků, která potom putovala po celé republice. Výměnou byla v SSSR uspořádána výstava českých ilustrací k ruské a sovětské knize. Loňské třicáté výročí vítězství nad německým fašismem a třicáté výročí osvobození Československa Sovětskou armádou oslavili na podzim minulého roku českoslovenští a sovětí výtvarní umělci uspořádáním společné výstavy v místnostech Středočeské galerie v Praze. Výstavy se celkem zúčastnilo 30 československých a 51 sovětských malířů a sochařů. Počátkem letošního roku výstava poputuje do Moskvy.

OBCHODNÍ ZASTUPITELSTVÍ SSSR otevřelo v Praze-Dejvicích novou výstavní síň. První expozice byla ukázkou těch nejzádanějších a spotřebitelsky nej-

jedu, protože manželka chce jít moci mimo do kina. Zatelefonuji v pondělí. Líbá Tě Tvůj... Dopis se nyní nachází mezi spisy rozvodového řízení.

★

V Brazílii se konala neobvyklá svatba. Nevěstě bylo jednadvacet let, dvakrát vdovově a je prababičkou.

★

Mladý inženýr ze Świętochłowic — píše „Goniec Górnospolski“ — vycházel z matričního úřadu se snoubenkou a na schodech zakopl a zlámal si ruku. Snoubenci to považovali za špatné znamení a svou svatbu o půl roku odložili.

Televize působí tlouštutí. K takovému názoru dospěl jeden profesor americké university Harvard, který anketoval značný počet mladých Američanů. Více než polovina mladých lidí vážila více, než stanoví normy. Vědec vypočítal, že při sezení před televizorem organismus spotřebuje pouze 25 kalorií za hodinu a např. při:

práci v kanceláři	— 100 cal.
chytrání ryb na udici	— 150 cal.
chůzi po rovině	— 180 cal.
domácí práci	— 150 cal.
jízdě na kole	— 300 cal.
plavání	— 400 cal.
tančení	— 450 cal.
kopané	— 650 cal.
slézání hor	— 960 cal.

Universitní knihovna ve Wroclawí — informuje „Słowo Polskie“ — obdržela nedávno zásilku z Rakouska. Obsahovala knihu, kterou si odesílatel vypůjčil v roce 1938. Nutno říci, že se omluvil za opožděné vrácení.

★

V městské škole v Tyllingenu ve Švédsku je pouze jeden žák. V nejbližším okolí školy není totiž více dětí ve školním věku. Školu však nelze zavřít, protože tento jeden žáček by to měl do jiné školy příliš daleko. A tak škola musí kromě učitelů zaměstnávat i další personál — školníka, uklízečky atd.

Západní tisk přinesl zprávu, která zní jako literární fikce. Misionáři, kteří uskutečnili výpravu do hornaté části Burundi ve střední Africe, přišli na stádo šimpanzů, s nímž byl malý černošský chlapeček. Opice před lidmi utekly, dítě zůstalo na místě. Misionáři odhadli, že chlapeček má šest až sedm let. Jeho tělesný stav byl dobrý, ale chová se jako zvířátko. Soudí se, že dítě se dostalo mezi opice asi před čtyřmi léty. Jakým způsobem? To zůstalo záhadou. Dítě dostalo jméno François a nachází se nyní v dětském domově. Už nechodi po čtyřech, ale stále ještě se bojí, neumí mluvit a nerozumí lidské řeči. Také jí a pije jako zvířata, která ho vychovala. Na snímku: Francois v dětském domově.

čitatelia redakcia

HARKABUZ

L'UDIA DOBREJ PRÁCE

O práci poštových doručovačov sa hovorí, že sú to ľudia, ktorí majú stásičce kilometrov v nohách. Chcel by som pár slov venovať nášmu doručovačovi Stanislavovi Hosanovi, ktorý týchto kilometrov má skutočne hodné. Dennodenne premeriava 7 km dlhú cestu z pošty k nám do Harkabuza a Podsrnia, aby odovzdal ľuďom noviny, listy či pohľadnice, na ktoré všetci netrpezlivovo čakajú. V lete je to ešte vec pomerne jednoduchá, zato v zime, aká bola napr. tento rok, povolanie pošta vyžaduje skutočne veľa obetavosti a vtrvalosti. Cesty zasypané snehom, po ktorom aj naprázdno sa len s faškošou dá prejsť. A tu treba ešte niesť fašku kapsu s poštou.

Kedysi, ešte pred nemnohými rokmi, bolo týchto zásielok oveľa menej. Náš bývalý poštar, pán Kamil z Podsklia, ktorý je dnes na penzii, stačil uložiť do jednej kapsy všetky zásielky pre štyri obce — Harkabuz, Podsrnia, Bukovinu a Podsklie. Dnes to nie je možné. Prichádza nie len viací listov, ale aj viacej novín. Roľníci čítajú čoraz viacej — okrem nášho Života aj také časopisy ako Plon, Agrochemia, Gromada-Rolnik Polski a pod. A to všetko musí náš poštár nosiť. Patri mu za to veľká vďaka.

Zvyšovanie kvalifikácií, a teda aj čítanie odbornej tlače má nepochybne vplyv aj na pozdvihovanie poľnohospodárskej produkcie. Pokrok je viditeľný. K takýmto vzorne hospodáriacim roľníkom v našej obci patrí napr. Vladislav Rapáč, ktorý sa špecializuje na chov mladého jačočného dobytka. Tento rok odovzdal do výkupného strediska dva býčky (nad 500 kg) a zakontraktoval ďalšie dva. Chová pritom štyri kravy s vysokou dojivosťou, čo mu dovoľuje odovzdávať do výkupného strediska aj značné množstvo mlieka. Pritom svoje gazdovstvo neustále rozvíja a modernizuje.

MIESTNA SKUPINA v KSČaS

V Harkabuze sa konala nedávno výročná volebná schôdza Miestnej skupiny KSČaS, ktorej sa zúčastnil aj kultúrny inštruktor Jozef Omylák. Schôdzu zahájil predseda MS kr. Eugen Rapáč, ktorý podal správu o činnosti výboru v uplynulom období. Po správe nasledovali voľby výboru MS, v ktorých zhromaždení jednohlasne zvolili doterajší výbor s predsedom E. Rapácom.

V diskusii, ktorá sa po voľbách rozprúdila, mnohí krajania, najmä z radov mládeže, sa dožadovali utvorenia folklórneho súboru v Harkabuze. Je veľa záujemcov, — mladých dievčat a chlapcov, ktorí by radi nacvičovali; majú na mieste aj sláčikovú kapelu. Potrebujú len jedno, — inštruktora, ktorý by súbor nacvičoval. Túto požiadavku adresujú Ústrednému výboru KSČaS. Mnohí diskutujúci sa zaobrali otázkami zlepšenia kultúrnej práce a zároveň do-

žadovali sa sústavnnejšieho premietania slovenských a českých filmov. Hovorilo sa tiež o potrebe organizovania zájazdov a rekreačí na Slovensku pre školskú mládež a o zahrnutí do týchto podujatí väčšieho počtu krajských detí.

Medzi diskusnými príspevkami sa vyskytli aj otázky hospodárske a sociálne. Patrí k nim o.i. postulát zorganizovania v Harkabuze domáckej remeselnej výroby pre ženy. Ako je známe táto obec leží v dospeľej prístupnej oblasti a nemá pravidelného autobusového spojenia. K najbližšej autobusovej zastávke je skoro 7 km, čo prakticky znemožňuje tunajším ženám nastúpenie do zamestnania mimo svojej obce. Je to zvlášť fažké najmä v zime. Preto tak veľmi potrebné by bolo vytvorenie pracovných príležitostí na mieste.

Treba pritom poznamenať že ženy v Harkabuze sú veľmi ambiciozne a aktívne sa podieľajú na rôznych spoločenských prácach. Mnohé pôsobia v našej Spoločnosti, v rodičovskom združení, v Krúžku vidieckych gazdiničiek. Tak napr. rodičovské združenie, v ktorom pôsobia prevažne ženy, usporiadalo tančenú zábavu a celý prijem určilo na nákup kuchynského náradia pre dožívovanie detí v škole. Podobnú aktivitu prejavujú ženy aj v Krúžku vidieckych gazdiničiek.

Na záver schôdze bol premetnutý slovenský film, ktorý zhromaždení prijali dlhotrvajúcim potleskom.

F.H.

NOVÁ BELA

Chcem Vám aspoň stručne napísť o priebehu volieb do Sejmu a vojvodských národných výborov v Novej Belej, ktoré sa konali 21. marca 1976. Voľby v našej obci sa začali o 6 hodine ráno. Ako prvá odovzdala svoj hlas krajančanka Angela Škvarková, členka našej miestnej skupiny KSCaS, ktorá od volebnej komisie dostala kyticu kvetov. Desať minút neskôr pred voľbou miestnosť prišla dychovka našej miestnej skupiny a začala pekne vyhŕávať. Členovia dychovky hromadne hlasovali na kandidátov Frontu národnej jednoty. O pol siedmej sa do volebnej miestnosti dostavil novoborský hasičský zbor, aby kolektívne odovzdal svoje hlasy. Potom, po celý čas volieb držal službu pred volebnou miestnosťou. Za hasičmi hlasovali účastníci večernej roľníckej prípravky v Novej Belej. Voľby v našej obci skončili už o 12. hod. 20. min., keď odovzdala svoj hlas Alžbeta Klukšovská.

Voľby v Novej Belej mali sviatočný raz a prebiehali v ovzduší všeobecnej podpory programu Fronty národnej jednoty. (O voľbách píšeme na 2. str. — redakcia).

JOZEF BRYJA

ZELOV

V klubovnej Spoločnosti boli dne 2. února t.r. uspořádán večírek pro mládež, ktorá pracuje v souborech. Mládež se dobре bavila a tančila pri reprodukovanej hudbe. Místni obvodní výbor se postaral také o občerstvení — koblihy, čajové pečivo a čaj. Večírku sa zúčastnila instruktorka kluboviny Mirona Czyżkowá, predsedka OV KSČaS kr. Jan Novák a tajemník Waclaw Luščiński. Za usporiadání večírku poděkovaly OV KSČaS

v Zelově členky souboru Jolana Kimmerová, Halina Nováková a Ninka Grygerová.

Schúze MV Jednotné národné fronty se konala dne 4. března v nové klubovně Obecného družstva „Zelovanka“. Predsedkyně mgr. inž. Krystyna Wolejszová přednesla projekty v příležitosti voleb. O společensko-hospodářských úkolech hovořila jménem náčelníka města A. Guderská. O předvolebních schůzích v jednotlivých obcích hovořil první tajemník MV PSDS J. Tosík. Usnesení a návrhy MV Jednotné národné fronty předložil poslanec B. Cieniewski.

Hlavní referát „Úkoly moderní rodiny“ přednesla mgr. Zochniaková. Účastníci probíhaly řadu zajímavých otázek. Školení ze zúčastnilo 10 pracovníků ze Zelova a 30 z okolních susedních obcí.

W. LUSCINSKI

ZÁPISY NA SLOVENČINU

Pripomíname všetkým krajom z Oravy a Spiša, že

SPOMIENKY NA ZIMU

DOLNÁ ZUBRICA

Tohoročná zima nám na Orave narobiла hodne fažkostí. Prudké, dlhotrvajúce fujavice, množstvo snehových závejov na cestách a silné mrazy spôsobili prerušenie autobusovej dopravy. Preto aj tažko sa bolo pohnúť niekde z domu. Až teraz pred jarou, keď už zima povolila, mohol som sa vybrať do Jablonky, aby som sa aspoň dozvedel, čo sa na tej našej Orave deje. Stretnol som mnohých krajjanov, od ktorých som sa o dozvedel, že od 1. apríla majú byť zrušené naše obvodné výbory. Všetci vyjadrovali

starostlivosť a obavy, ako sa bude v budúcnosti rozvíjať naša krajská kultúrna práca. Aj miňa trápi také obavy. Dúfam však, že jednako spoľahlým úsilím všetkých aktívistov našej Spoločnosti a všetkých jej členov naše kulturné hnutie bude predsa ďalej napredovať.

Posielam Vám malú rozprávku pre deti, ktorú som kedysi dávno počul — asi sa mladym čitateľom Života bude páčiť.

JAN KOVALÍK

O zrušení obvodných výborov píšeme na inom mieste. Rozprávku uverejníme — Redakcia

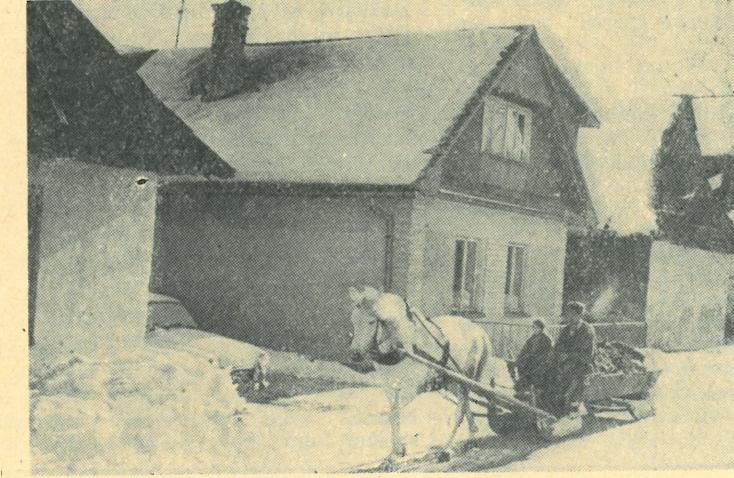
GORALSKÉ FAŠIANGY

Každý rok vo februári sa koná v Bukowine Tatrzanskiej tradičné pekné podujatie, akým sú goralské fašiangy. Na tieto fašiangy prichádzajú do Bukowiny goralské folklórne súbory z niekoľkých vojvodstiev. Tento rok sa fašiangov zúčastnili súbory Nowosączského, Bielského a Tarnowského vojvodstva. Členovia poroty ocenúvajú tohoročné podujatie ako veľmi vydané. Jeho program bol skutočne bohatý. Najatraktivnejšie boli preteky „kmotričiek“ a jazda lyžiarov za koňom. Je to typický šport pre mužov, ale nechýbali v ňom ani ženy — po prvýkrát štartovali dve obyvateľky z Bukowiny; dosiahli celkom dobrý čas a uznanie divákov.

JURGOV

Roľníci zo Spiša a Oravy využili zimné dni s pekným snežným počasím na využívanie maštalného hnoja na polia. Hrubá vrstva ešte tvrdého snehu umožnila im dojazdiť na saniačach aj na tie najnedostupnejšie polia, na ktoré je v lete fažký dojazdiť. Na snímke: jeden z jurgovských obyvateľov na ceste s maštalným hnojom do polia.

Text a snímky: E. Kaczmarczyk

Krajanská mládež so Spiša (zľava) a Oravy (sprava) v Demänovských jaskyniach.

KRAJANSKÉ DETI Z ORAVY A SPIŠA NA SLOVENSKU

V dňoch 1.—3. marca t.r. uskutočnil sa dlho a netrpezlivovo očakávaný zájazd krajanských detí na Slovensko, ktorý zorganizovalo Oddelenie pre zahraničných Slovákov Matice slovenskej v Bratislave za spoluúčasti Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku. Zájazdu sa zúčastnilo 64 krajanských detí zo Spiša a Oravy.

Zájazd začal vlastne v Novom Targu, kde mali zraz deti zo Spiša, a v Jablonke, kde sa zase zišli deti z Oravy. Odtiaľ sme sa pobrali k hranicnému prechodu na Lysej Poľane. Cestou sme obdivovali malebné okolie Bukowiny Tatzańskiej, Głodówki a nádhernú panoramú Tatier. Po krátkej zástavke na hraniciach pokračovali sme v ceste do Tatranskej Lomnice. Prechá-

dzali sme o.i. cez rázovitú slovensku obec Ždiar, kde nás upútali pestro maľované drevenice tamojších obyvateľov — nádherné pamiatky ľudovej architektúry. Po obeede v Tatranskej Lomnici sme odišli do Starého Smokovca, odkiaľ sme sa lanovkou vyziezli na Hrebienok, z ktorého sa rozprestiera malebný výhľad na široké podtatranské okolie Popradu. To už sa pomaly blížil večer, a tak sme zišli dolu a ubytovali sa na noc vo Veľkej Lomnici a v Batizovciach.

Ráno, odychnutí, plní očakávania na nové dojmy, vybrali sme sa na Štrbské pleso. Tu sme o.i. navštívili športový areál, kde sa v roku 1970 konali lyžiarske majstrovstvá sveta. Zažili sme tu ozajstnú tatranskú zi-

mu. Po obeede nás zájazd počačoval v ceste smerom na Liptovský Mikuláš, úhľadné mestočko s početnými literárnohistorickými pamiatkami. Mnohým účastníkom zájazdu pripomem Mikuláš postavu legendárneho Jura Jánošíka, ktorého tu v roku 1713 odsúdili a popravili. Neďaleko Liptovského Mikuláša sme navštívili svetoznáme Demänovské jaskyne, ktoré nás mimoriadne očarili bohatstvom kvapľových útvarov, ich veľkoleposou a pestrofarebnosou. Ešte dlho po odchode z jaskýň, ktoré dnes navštievujú tisíce turistov z celého sveta, bolo počúť medzi členmi zájazdu slová obdivu tomuto nádhernému divu prírody.

Navečer sme dorazili na Detvu, kde sme mali zaistený

nocľah. Väčšina detí bola tu po prvý raz a predsa skoro každému bola v istom zmysle známa táto najrázovitejšia slovenská obec. Spájala sa s menom Andreja Sládkoviča, ktorý ju ospieval v lyriko-epickej básni Detvan.

Tretí deň zájazdu sme začali návštěvou historického Zvolena, ktorý v období SNP bol významným centrom odboja. Odtiaľ naša cesta viedla do metropoly stredného Slovenska Banskej Bystrice, kolísky Slovenského národného povstania. Pozreli sme si tu areál pamätníka SNP a oboznámili sme sa krátka s historiou povstania a celého odbojového hnutia. Na záver zájazdu sme zavítali do Martina, kde sme navštívili nové sídlo Matice slovenskej a pozreli sme aj historickú expozí-

ciu v Slovenskom národnom múzeu. Odtiaľ, plni dojmov a nezabudnuteľných zážitkov, vrátili sme sa domov.

Na záver chcel by som ešte zdôrazniť, že celý zájazd bol po každej stránke mimoriadne vydarený. Na každom kroku stretli sme sa s pozornosťou a starostlivosťou. Videli sme veľa nových a zaujímavých vecí, na ktoré bude dľho spomínať. A za to patrí srdcenná vďaka Oddeľiu pre zahraničných Slovákov Matice slovenskej, ktoré toto užitočné podujatie organizovalo, ako aj súdr. Martinovi Čemanovi ktorý nás počas zájazdu sprevádzal a vynaložil všetko úsilie, aby sme sa cítili čo najlepšie. A cítili sme sa ako doma.

AUGUSTÍN ANDRÁSAK

NOWY TARG

Dnes chceme predstaviť Podhalanský diskusný filmový klub v Nowotarskej gmine, pôsobiaci pri Vojvodskom kultúrnom stredisku — Podhalanskej filiálke v Nowom Targu. Klub vznikol roku 1973. Zo začiatku využíval dosť obmedzenú pôsobnosť pre nedostatok vhodnej miestnosti a patričného vybavenia. Avšak na jar 1975 sa situácia rozrázne zmenila, keď klub dosťal peknú sálu v novovybudovanom Kultúrnom dome v Nowom Targu a modernú premietacie aparatúru. V tom čase sa zároveň vytvorila skupina aktívnych klubových činiteľov. Tieto dva faktory spôsobili, že od apríla min. roku klub využíva širokú pôsobnosť. Každý piatok sa konajú pravidelné prednášky spojené s diskusiou a premietaním filmov. V klube boli vytvorené dve sekcie — mládežnická a spoločensko-právna. Z iných akcií pozornosť si zaslúhuje anketová súťaž o činnosti klubu, ako aj zorganizovanie výstavy poľských filmových plagátov a prehliadky sovietskych filmov

pri príležnosti 58. výročia Októbrovej revolúcie. Súčasne sa klub snaží nadviazať kulturnú spoluprácu s inými podobnými klubmi v socialistických krajinách, o.i. v Česko-slovensku, NDR a Maďarsku.

E. KACZMARCZYK

DEJINY POLSKÉHO DĚLNICKÉHO HNUТИ V CESKÉM VYDÁNÍ

Pražské vydavatelství Svoboda, pripravilo ďalší svazek z ediční rady týkající se dějin mezinárodního dělnického hnutí, především pak komunistických a dělnických stran socialistického společenství. O potřebě a důležitosti publikací tohoto typu není třeba se šířit. Ocení je nejen propagandisté, lektori, ale také studenti a všichni, kdož se zabývají problematikou me-

zinárodního dělnického a komunistického hnutí.

Je i druhý, neméně dôležitý aspekt takových edic. Každá strana vnáší svůj osobitý vklad do pokladnice zkušeností vývoje dělnického hnutí jak v minulosti, tak zejména v současnosti a také ovšem v perspektivě rozvoje celého hnutí. A poznání těchto zkušeností, jejich objektivní analýzy a zapojení do širších mezinárodních souvislostí je neocenitelné i pro teoretickou a strategickou činnost komunistických stran.

Nejnovější publikací této edice Svobody je více než 430 stránek knížka Dějiny polského dělnického hnutí, kterou z polských originálů přeložili V. Boudyšová a J. Jersák. Jde o překlad polské kolektivní příručky, která vyšla původně jako skriptum (1971) a později byla vydána v knizi, značně rozšířené a přepracované podobě (1974), která je základem českého vydání. Kniha je rozdělena do pěti základních částí, v nichž se chronologicky sleduje vývoj polského dělnického hnutí od svého vzniku v XIX. století, přes boje v období meziválečném, za hitler-

ovské okupace až po uchopení moci v důsledku rozdrcení hitlerovského fašismu. A to je vlastně pak už druhá polovina knížky — období výstavby socialismu až po VI. sjezd PSDS v roce 1971 (ale jsou citovány významné stranické dokumenty ještě ze dvou následujících let). Závěrem je připojen přehled nejdůležitějších událostí v dějinách Polska a v dějinách polského dělnického hnutí.

Titul knížky by mohl svádět k mínění, že jde jen o historii, tedy pouhý dějinný sled událostí, jak je naznamenalo na své revoluční cestě polské dělnické hnutí. Podrobna četba však ukazuje, že jde o mnohem více. Publikace ukazuje zároveň impozantní výsledky, doložené přesnými údaji o rozvoji Polska, jeho hospodářství, vědy, techniky, kultury a umění od doby, kdy se komunisté chopili v Polsku moci. Kniha odhaluje, že se těchto výsledků nedosáhlo lehce, že se rodily v tvrdých třídních srážkách, v kritickém a sebekriticím hodnocení chyb, omylů, ale také radostních poučení z dosažených úspěchů.

Pro čtenáře studujícího

příručku dějin polského dělnického hnutí je dále neobyčejně zajímavé, že vedle všeobecných společných aspektů naleze rysy svérázné, neopakovatelné. Obojí, i ty všeobecné i zvláštní, potvrzuje životnost marxistických idejí, obohacují naše myšlení a názorně dokládají, že věc dělnické třídy je společná na celém světě a že může být úspěšně dovedena až k svému vítěznému konci.

J. DAMBORSKÝ

ODIŠIEL OD NÁS

Dňa 25. februára 1976 zomrel vo veku 77 rokov kraján ANDREJ MILANIAK z Fridmana, zaslúžilý a obetavý aktivista našej Spoločnosti, zakladateľ Miestnej skupiny KSČaS vo Falštine a jej prvý predsedá v rokoch 1948—1956.

Cest jeho pamiatke.

MS KSČaS vo Fridmane
OV KSČaS na Spiši

III. PLÉNUM KSČaS

DOKONČENIE ZO STR. 3

predsedníctva ÚV a uží, systematickéjší styk s miestnymi skupinami. Diskutujúc o problematike krajano-odbojárov členovia pléna poukazovali na nutnosť čo najrýchlejšieho, definitívneho vybavenia otázkou ich členstva v ZBOWiD-e a podotýkali, že štát venuje účastníkom odboja a bojovníkom za sociálne a národné oslobodenie čoraz väčšiu starostlivosť a poskytuje im všestrannú pomoc.

Na budúci rok naša Spoločnosť bude oslavovať 30. výročie svojej pôsobnosti. Vyjadrujúc sa k tejto otázke diskutujúci zdôrazňovali, že už teraz treba začať prípravy k tejto dôležitej udalosti a vypracovať program osláv. Aby však oslavu tohto výročia boli skutočne dôstojné, do príprav mali by byť zahrnutí všetci členovia KSČaS a všetky oblasti našej pôsobnosti, teda folklórne a

hudobné súbory, divadelné krúžky, ľudové kapely, klubovne a pod. Preto bude treba zaktivizovať prácu v týchto ochotníckych uměleckých telesách, aby sa stali ozajstnou vizitkou pôsobnosti Čechov s Slovákov v Poľsku. V súvislosti s tým sa zároveň navrhovalo zhromažďovať archívne materiály a vytvoriť obšírnú dokumentáciu o Živote a pôsobnosti Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku.

Veľa pozornosti venovali diskutujúci aj otázkam ďalšieho rozvíjania členiskej základnej Spoločnosti a vybavovania súborov i klubovní, dokončeniu výstavby klubovne vo Vyšných Lapšoch, nutnosti definitívneho vybavenia dvojjazyčných tabuľ na obchodoch a sústavnejšieho premietania slovenských a českých filmov v miestnych skupinách, popularizácii Života, vyučovaniu slovenčiny na základných školách a iným organizačným a kultúrnym otázkam.

Plénum ÚV KSČaS schválilo všetky predložené návrhy.

JÁN ŠPERNOGA

ORAVA

DOKONČENIE ZO STR. 16

stavu. Boj proti cisárskym však neustal a stale vzrástal v nových povstaniach, najmä Thökölyovskom povstani proti Habsburgom, ktoré podporovali aj poľské spojenecké oddiely. Orava prechádzala raz do rúk povstalcov a raz cisárskych. Za týchto búrok najviac trpel oravský poddaný ľud, ktorý sa nemal kde odvolať.

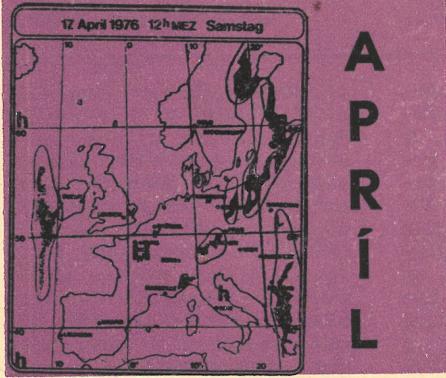
Drancovanie a plnenie oravských dedín stále tadiaľ prechádzajúcimi vojskami alebo povstalcami zvyšovalo ich biedu a nepriaznivo ovplyvňalo rozvoj Oravy. Tažký život na Orave zvyšovali v 18. storočí aj povodne, neúrodné roky a epidémie. Maďarský vedec K. Keleti píše roku 1887, že obyvatelia Oravskej a Liptovskej župy sa živili najhoršie v celom Uhorsku. Hlavným zamestnaním zostávalo poľnohospodárstvo a pastierstvo, čiastočne dreverubačstvo, plnictvo a domáca remeselná výroba. Veľký význam pre roz-

voj Oravy malo postavenie v r. 1898 zeleznice z Kraľovian hore Oravou.

Orava bola ešte po prvej svetovej vojne chudobnou oblasťou, kde výživa obyvateľstva bola nedostatočná. Zemiaky s kapustou a ovesené placky tvorili každodennú stravu. Bola nádoba o chlieb. Kaše sa pripravovalo s viacerými plodinami, najčastejšie s jačmeňom, prosom a zemiakom. K tomuto jedlu patrili halušky a haruľa, nazývaná aj zemiakovou babou, ktorú sa pripravovalo z nastrúhaných zemiakov a menšieho množstva mýky.

Biedu a chudobu Oravy nevedelo podstatnejšie zmierňi ani predvojnové Poľsko, podobne, ako aj Československá republika. Nevedeli tiež pretrhnúť prúd hromadného vysťahovaleckva za prácou a chlebom skoro tretiny slovenského obyvateľstva na Dolnú zem, ktorý sa začal v rokoch 1715—1720 a potom pokračoval hlavne do Ameriky. Cesta k novému, lepšiemu životu viedla za účasti mnohých Oravcov v boji proti fašizmu za druhej svetovej vojny a po vzniku oboch socialistických krajín.

ADAM ADAMEC

Tento mesiac zobrazovali v davných kalendároch ako pastiera v kožuchu do polovice lýtok, s bakuľou a plnofúzom. Malo sa týmto dokumentovať, že nastal čas, keď pastieri vyháňajú na pastvu stáda, rodia sa kozlata a príroda akoby vošla do akejsi velebnej poh-

dy. V starých kalendároch sa spomína aj to, že keď apríl bol v znamení bára (čiže do 20-ho), mal vraj vládnúť nad hľavou, očami a ušami. Keď bol v znamení býka (teda po 20-tom) panoval aj hrdlu, krku a reči mohol dávať svoju moc.

Apríl je mesiacom pomerne nespokojným a prináša veľa zmien počasia. Začína sa tradičným dňom žartov a veselého zvádzania, ktorý má svoj pôvod v starorímskych veselých slávnostach a u nás sa udomácnil v 16. storočí. Meno apríl pochádza z latinského aperire — otvárať, čo má znamenať, že otvára dokorán novú éru vegetácie, ale aj usilovnej práce, ako vrávi ľudové príslovie, že Juro všetkých z izby von do poľa vyženie. Je to aj mesiac vtákov, prísľubu bohatého vývoja rastlín a obdobie mohutnenia včelstiev, v čom aj včelári musia prispiet prácou, ako aj výdatnou výživou.

Začiatkom mája treba ukončiť siatie cukrovej repy a sadenie zemiakov. Pole, na ktorom máme zasadene zemiaky, bránime ešte predtým ako zemiaky začnú klčiť, aby sme zničili burinu a škrupinu. Burinu ničíme aj v obilí pomocou chemických prostriedkov. Nesmieme zabúdať o nižení buriny ne medziach, cestách a v priekopách.

V polovici mesiaca vysievame kukuricu, slnečnicu na krmoviny, ako aj fazuľu.

Zvieratá vypúšťame na pastviny. Predtým ich postupne zvykame na zelené krmivá podávaním zelených krmív spolu so zimnými krmivami.

Pred vypásaním tráva by mala vyrastnúť do výšky okolo 15 cm.

Dobre pestované lúky môžeme koncom mesiaca kosiť. Zaisti to trojnásobný zber sena za rok.

V máji musia roľníci mimoriadne často používať chemické prostriedky na ochranu rastlín. Okrem chemického boja proti burine začináme boj s pásovou zemiakovou, ako aj s mnohými chorobami a škodcami iných rastlín.

Boj proti pásovke zemiakovej začína od momentu, keď sa na poli objavia prvé larvy. Tieto larvy sú najcitlivejšie na pôsobenie chemických preparátov a preto účinnosť boja je v tomto období najväčšia.

Je dôležité, aby tieto úkony boli vykonané v období troch až piatich dní, a to nie na jednom poli, ale na všetkých zemiakových plantážach v celej obci.

Dospelú pásovku zemiakovú najúčinnejšie možno ničiť v priebehu prvých 10 dní po objavení sa prvých chrobákov. Na poli je vtedy najviac mladého hmyzu, ktorý je najmenej odolný proti chemickým prostriedkom.

ÚSPĚCHY A ÚKOLY ČS. ZEMEDELSTVÍ

Dosavadný vývoj národného hospodárství naznačuje, že hlavní ukazatele rozvoje v tomto období budou splňeny. To platí nejen o průmyslu. Také zemědělství se čestně vyrovňává s hlavním úkolem, — vlastní výrobou krýt přírůstek spotřeby potravin. Sát věnovával mnohamiliardové investice na to, aby zemědělství pokročilo ve využití vlastních zdrojů. Tento úkol, konec konců, považují odborníci v celém světě za hlavní, aby se v příštích letech lidstvo neocitlo před kritickým nedostatkem potravin.

Nejvýznamnějším úspěchem československého zemědělství v uplynulém pěti letí je vzestup produkce obilí, který příznivě ovlivnil i živočišnou výrobu. Podle statistických údajů loni — i přes nepříznivé povětrnostní podmínky — dosáhl českoslovenští zemědělci třetí největší sklizně v celé historii. Za pět let se podařilo zvýšit průměrné hektarové výnosy obilí zhruba o sedm centů. To přispělo i k dosažení soběstačnosti ve výrobě másla a vajec. V podstatě se Československo obešlo i bez dovozu masa, a to i při rychlém vzestupu spotřeby na jednoho obyvatele ze 71,9 kg v roce 1970 na 80,5 kg l-

Práce Jednotného zemědělského družstva v západoceských Kralovicích byla oceněna o celostátních dožinkách Rádem práce. Družstvo hospodaří na 3 510 hektarech. Po léta dosahuje vynikajících výsledků. Kukurici pěstuje na 210 ha a její vzrost dosahuje výšky až 2,5 m.

Snímek Pragopress

ni. V tomto ukazateli se Československo zařazuje mezi nejpřednější země v Evropě.

V současné době se v ČSSR realizuje šestý pětiletý plán rozvoje národního hospodářství. A zemědělce čekají opět nemalé úkoly. Hlavním úkolem zůstává dosahnutí postupně během několika let soběstačnosti ve výrobě zrnin a dále zvyšovat celkovou soběstačnost ve výrobě potravin. Hovoříme-li o obilním problému, máme na zřeteli nikoliv přímou spotřebu obyvatelstva ve chlebu a mouce, která je plně zabezpečena, ale zajištění krmivové základny pro další růst živočišné výroby. Proto řešení obilního problému není jen otázkou dalšího zvyšování hektarových výnosů, ale také celé oblasti spotřeby. Podstatná část vyrobeného obilí totiž zůstává v zemědělství ke krmným účelům. Věda a její poznatky, široce uplatněné v praxi, by měly umožnit vyšší výrobu masa, mléka a vajec při stejně spotřebě krmiv z obilovin. Svým dilemem může přispět i výšší produkce picanin a jejich příprava pro krmné účely; větší efektivnost živočišné výroby je skryta i v další koncentraci chovu. Úspěšné řešení jen zminěných problémů a zvyšování hektarových výnosů má výrazně urychlit dosažení soběstačnosti Československé socialistické republiky i v produkci obilí.

Je třeba také připomenout, že dosažení soběstačnosti ve výrobě potravin nemí v Československu jen záležitostí zemědělství. Ke splnění tohoto úkolu přispívají další odvětví národního hospodářství, jako je strojrenství a chemický průmysl, ale také výzkum a věda.

Z KALENDÁRA NA – MÁJ – KVĚTEN

Začiatkom mája treba ukončiť siatie cukrovej repy a sadenie zemiakov. Pole, na ktorom máme zasadene zemiaky, bránime ešte predtým ako zemiaky začnú klčiť, aby sme zničili burinu a škrupinu. Burinu ničíme aj v obilí pomocou chemických prostriedkov. Nesmieme zabúdať o nižení buriny ne medziach, cestách a v priekopách.

V polovici mesiaca vysievame kukuricu, slnečnicu na krmoviny, ako aj fazuľu.

Zvieratá vypúšťame na pastviny. Predtým ich postupne zvykame na zelené krmivá podávaním zelených krmív spolu so zimnými krmivami.

Pred vypásaním tráva by mala vyrastnúť do výšky okolo 15 cm.

Dobre pestované lúky môžeme koncom mesiaca kosiť. Zaisti to trojnásobný zber sena za rok.

V máji musia roľníci mimoriadne často používať chemické prostriedky na ochranu rastlín. Okrem chemického boja proti burine začináme boj s pásovou zemiakovou, ako aj s mnohými chorobami a škodcami iných rastlín.

Boj proti pásovke zemiakovej začína od momentu, keď sa na poli objavia prvé larvy. Tieto larvy sú najcitlivejšie na pôsobenie chemických preparátov a preto účinnosť boja je v tomto období najväčšia.

Je dôležité, aby tieto úkony boli vykonané v období troch až piatich dní, a to nie na jednom poli, ale na všetkých zemiakových plantážach v celej obci.

Dospelú pásovku zemiakovú najúčinnejšie možno ničiť v priebehu prvých 10 dní po objavení sa prvých chrobákov. Na poli je vtedy najviac mladého hmyzu, ktorý je najmenej odolný proti chemickým prostriedkom.

Z toho vyplýva, že proti pásovke zemiakovéj nestačí iba jedno postriekavanie alebo poprašovanie polí — tieň úkony musia byť najmenej dva.

Učinnými preparáti domácej výroby sú: Gama karbaratox, Karbatox Extra P a Enolofos.

Vyplatí sa vedieť, že po jednom zátku proti pásovke zemiakovéj možno počítať s vyššou úrodou o ok. 4 q zemiakov a po dvoch zátkach úroda je vyššia o 7 až 8 q. Samozrejme je to zjednodušené počítanie, lebo sa stáva, že keď proti pásovke zemiakovej nerobíme nič, táto môže skoro úplne zničiť zemiaky.

Na plantáži repky môžu v máji zaútočiť rôzni škodcovia, o. i. belások kapustný.

Keď sa objavia títo škodcovia musíme postriekávať plantáž tekutým Melipaxom v dávke 2,4 lit. na ha, alebo tekutým Thiodanom 35 v dávke 1,5 lit. na ha. Postriekávať by sme mali vtedy, keď nelietajú včely, najlepšie večer.

Nesmieme zabúdať, že pri používaní prostriedkov na ochranu rastlín sa musí pracovať v ochrannom oblečení, maska a okuliarech.

Na polia pokryté chemickými prostriedkami nemožno vyuhaňať zvieratá. Je nevyhnutné presne dodržiavať predpisy uvedených na obaloch chemických preparátov.

Príliš malo sú u nás známe záhradnícke hnojivá. Z tejto skupiny hnojív sú v predaji:

„Plon“ prispôsobený pre záhradné rastliny. Je vhodný predovšetkým na hnojenie pred siatiom.

„Fructus 1“ odporúča sa hlavne pre ovocné stromy a kry.

„Mikro“ prispôsobené pre záhradnícke účely. Obsahuje mikročiastočky, ktoré zvyšujú úžitkovú hodnotu miešanky. Hodí sa na hnojenie pred siatiom a počas rastu rastlín.

„Azofoska“ sa hodí na hnojenie zeleniny a ovocných záhrad tak pred siatiom, ako aj počas vegetácie rastlín. Kedže obsahuje hodné mikročiastočiek, hodí sa na plantáže, na ktorých sa prejavuje nedostatok týchto živín.

„Flora“ môže sa používať na hnojenie ovocných záhrad a kvetín. Obsahuje mikročiastočky. Toto hnojivo možno používať pred siatiom a počas rastu rastlín.

„Mis — 3“ — časť A je určený hlavne pre zeleninu a ozdobné rastliny pestované v skleníkoch na hrubom rašelinovom podklade. Odporúčame ho na jar a v lete.

„Mis — 4“ — časť A tak isto, ako „Mis-3“ je určený hlavne na hnojenie zeleniny a ozdobných rastlín pestovaných v skleníkoch na hrubom rašelinovom podklade. Používa sa na jeseň a v zime.

„Mis — 4“ časť B je doplnkom časti A oboch posledných umelých hnojív.

Uvedené záhradnícke umelé hnojivá obsahujú rôzne proporce dusíka, fosforu, draslíka a magnézia, v súvislosti s čím sú určené pre rôzne rastliny.

Tieto hnojivá možno používať v tekutom stave, alebo v prášku na rastliny.

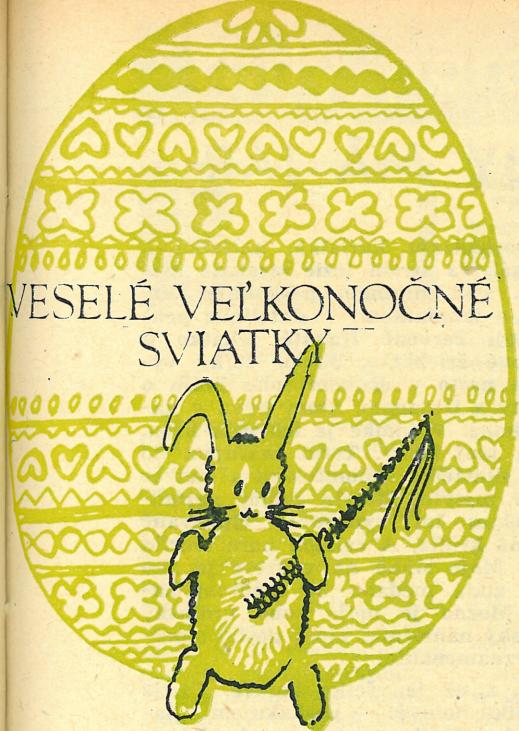
Záhradnícke umelé hnojivá vysievame na dobre prekovanú pôdu, s ktorou ich potom miešame.

Hnojenie ovocných stromov robíme tak, že rozpáčeme hnojivo naväčok kmeňov v širke koruny stromov a potom pôdu prekopeme.

Dávkou týchto umelých hnojív rozdeľujeme na dve časti, z ktorých jednu vysievame na jar, druhú na jeseň.

Záhradné jahody a ovocné kry odporúčame hnojiť iba raz, po zbere ovocia.

S.D.

VESELÉ VEĽKONOČNÉ SVIATKY

Z AMOROVY LOUČKY

Jestliže muž si myslí, že pro ženu nic není dostatečně krásné a dobré, daruje ji sám sebe. (S. Tracy)

V přelétavých láskách je lásky nejméně. (La Rochefoucauld)

Nad slnko je jasnejšie, že boh stvoril ženu, aby skrotit muža. (Voltaire).

Bremeno manželstva je také tažké, že ho musia niesť dvaja, ba často traja. (G.B. Shaw)

S láskou je ako s hubami; ked zistite, že sú jedovaté, je už neskoro.

Humor

— Haló! Vaša manželka je doma?

— Nie! Pred hodinou na vždy odišla odo mňa.

— Škoda. Mala som jej čosi súrne odkázať.

— Ohľáste sa asi o hodinu. Dovtedy sa určite vráti.

Rekrentka se ptá hospodáre, podle čeho odlišuje hušku od housera:

— Abych vám pravdu řekl — odpovídá hospodář — já se o to nestarám. Nechávám všechny husy pohromadě a ony si už samy svou zvědavost ukojí.

VIEŠ, ŽE...?

Vedci objavili novú látku, 300-krát sladšiu ako cukor. Nazýva sa Monellina a je obsiahnutá v ovoci podobnom červenému hroznu, ktoré rastie v Guinei, Nigérii, Kongu a Sudáne.

Podobne ako ceny nafty rastú v Libyi ceny... žien. Ešte pred niekoľkými rokmi platieli rodicom za dcéru okolo 2000 dolárov, dokladali favu, dve ovce a dva kusy zlata. Dnes žiadajú prinajmenšom 10 000 dolárov a auto, favu, pári oviec a niekoľko kusov zlata.

ZENY V CSSR

Pracujúca žena je dnes v Československu samozrejmosťou. Tri zo štyroch československých žien sú zamestnané. Z celkového počtu všetkých pracujúcich v ČSSR — 7 150 000 je 47,5% žien. Od r. 1948 do 1972 sa počet pracujúcich žien zvýšil o 1 302 000 čiže o plných 62%.

Väčšina žien pracuje v priemysle — 44%. Vo všetkých nevýrobných odvetviach majú ženy prevahu, čo je najvýraznejšie v zdravotníctve, kde na každých sto pracovníkov je 80 žien, v školstve, kultúre a osvete — 67, v spojoch 65, vo vede a výskume 36.

Na československých stredných školách študuje celkom 127 000 študentov, z toho 80 000 dievčat. Na stredných odborných školách z 280 000 žiakov je 154 000 dievčat, a na vysokých školách z celkového počtu 136 000 poslucháčov je vyše 53 000 žien. Zákonník práce v ČSSR upravuje pracovné podmienky žien; napr. zakazuje zamestnávať ženy pod zemou, určuje podmienky, za ktorých možno zaraďovať ženy do nočných smien a upravuje pracovné podmienky tehotných žien a matiek. Pokiaľ ide o mater-ské dovolenky, Československo patrí medzi tie nemohušťate na svete, ktoré poskytujú polročnú materskú dovolenkú (26 týždňov), príčom na rozdiel od iných krajín sa v ČSSR pri narodení dvojčiat alebo trojčiat osamelým ženam materská dovolenka predlžuje až na 35 týždňov.

Zeny v Československu pracujú nielen v rôznych odvetviach národného hospodárstva, ale zastávajú zodpovedné a vedúce miesta zodpovedajúce ich kvalifikáciám, ako aj významné funkcie v zastupiteľských orgánoch ČSSR. Z 350 poslancov Federálneho zhromaždenia je 90 žien, z 200 poslancov Českej národnej rady je 50 žien a zo 150 poslancov Slovenskej národnej rady je 39 žien.

V Československej socialistickej republike má žena rovnoprávne postavenie a materstvo, manželstvo a rodina sú pod ochranou štátu.

RECENO — PRECTENO

Presidenta USA A. Lincolnu v mládí jeden sused požiadal, aby mu ako žirant podepsal směnku. Lincoln odmítl následujúcimi slovy: „Podepiši-li vám směnku a

vy ji neproplatíte, budu to muset udelať za vás a rozkmitrím se. Raději se s vámi rozkmitrím již nyní...“

Ked chceš poznáť chyby niektoréj ženy, obráť sa na jej najlepšiu priateľku. (B. D'Aurevilly)

Žena, ktorá nevie byť šťastná doma, nebude šťastná nikde. (L.N. Tolsto)

Manželstvo je jedine dobrodružstvo dostupné zbabelcom.

TAJOMSTVÁ VITAMÍNOV

Každú chvíľu sa dozvedáme, že ešte nevieme všetko o vitamine E. Doteraz ho považovali predovšetkým za „vitamín plodnosti“. Pokusne sa zistilo, že ženy, ktoré majú nedostatok tohto vitamínu, častejšie potratia. Okrem toho — povzbudzujú vitalitu mužov a... majú vplyv na determináciu pohlavia. Pri nedostatku vitamínu E sa na 100 dievčat rodí iba 80 chlapcov, a pri jeho nadmernom množstve — 110. Pritom — aby bolo všetko jasné — je nevyhnutné tak pre ženy, ako aj pre mužov.

Posledné výskumy dokázali, že vitamín E má aj veľký vplyv na životnosť celého organizmu. Urýchluje deťbu a výmenu buniek, udržuje telo v zdraví, zaistuje aktivitu, jedným slovom — predĺžuje život.

Vitamín E sa nachádza v mnohých potravinách, a iba zriedkavo nám hrozí jeho nedostatok. Nachádza sa tak v klíčkoch pšenice a žitkoch slepačích vajec; veľa vitamínu E obsahuje domáci šalát, kukurica a ryža. Človek potrebuje denne asi 15—20 mg, teda nepríliš veľa. Avšak podľa mienky niektorých vedcov, mali by sme túto dávkhu rozdrobne zvýšiť. Iba vtedy si môžeme zaistiť väčšiu vitalitu, zdatnosť, zdravie a dlhší život.

Zatiaľ ešte nemáme synteticky vitamín E. Nie je to však prekážka, ktorá by znemožňovala jesť denne potrebné dávky. Jednoducho treba jesť viacieru potravín, v ktorých sa tento vitamín nachádza.

mäkto), tvaroh, vývary z mäsa, bujóny chudé varené a mleté mäso, čerstvé surove maslo alebo smotanu.

Z domáceho hrnca

Čierna vlnená látka kefovaná octovou vodou, bude svieža a čistá.

Hnedé alebo ovocné flaky na rukách zmiznú, ak ich potrieme octom.

Nemáte-li po ruce zvláštní čisticí prostriedky, vydrhniete vanu nebo umyvadlo hadrikkem navlhčeným terpentýnom se solí. Budou jako nové.

Špetka soli nasypaná do bot bude pohlcovať pot a udržovať kůži v bezvadném stavu.

VEL'KONOČNÉ VAIÍCKO

DANUŠA PETRÍČKOVÁ

Veľkonočné vajíčko,
to je ale krásal!
Kde len toľko šikovnosti
v dievkach nazbiera sa!

Mile dievčatá, radi
uverejňujeme vaše me-
ná a adresy a dúfame,
že sa vám z Poľska o-
hlasia dievčatá a chlap-
ci, medzi ktorými naj-
dete skutočne dobrých
priateľov.

REDAKCIJA

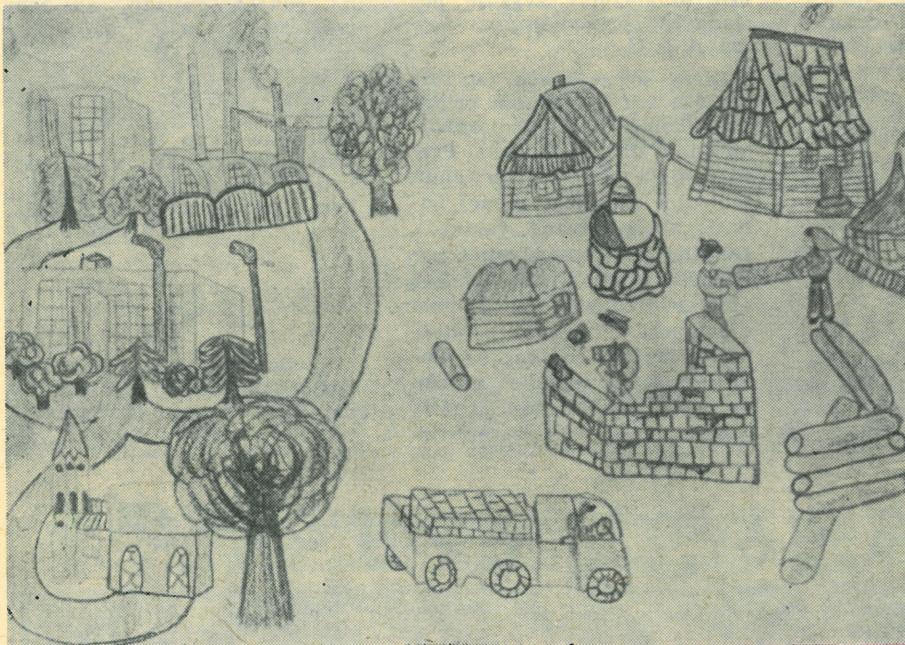
LIST ZO SLOVENSKA

Vážená redakcia!

Často navštievujem Poľsko, pretože odtiaľ pochádzajú moji rodičia. Vždy, keď prídeim na návštevu siahám po časopise Život, ktorý čítam s radosťou. Hoci mám v Poľsku veľa priateľov, chcela by som si písat so 16 — 20 ročným dievčaťom alebo chlapcom. Ja mám 16 rokov.

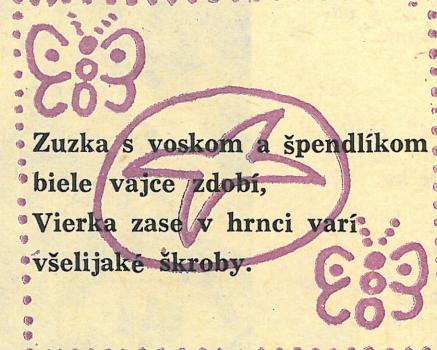
Prosila by som Vás, keby ste moju adresu uverejnili v časopise a tak mi pomohli pri „hladaní“ priateľov. Pretože moje priateľky by tiež mali rady priateľov v PER, prosím Vás aj o uverejnenie ich adres.

So srdcenným pozdravom
zostávajú dievčatá z ČSSR.
Naše adresy:

Emília Pirohová zo VI. tr. základnej školy v Dolnej Zubriči.
NAJLEPŠIE PRÁCE MĽADÝCH AUTOROV V SÚŤAŽI ŽIVOTA K 30.
VÝROCIU VÍTAZSTVA NAD FASIZMOM

Eva Pachošká, 13 rokov, zo základnej školy č. 2 v Hornej Zubriči.

Zuzka s voskom a špendlíkom
biele vajce zdobí,
Viera zase v hrnci varí
všelijake škroby.

Anička je ani maliar,
tak jej štetec v rukách lieta.
Chod', vajíčko, na vandrovku,
za najmilším chlapcom sveta!

Jarmila Michaláková

Kollárová 107
036 01 MARTIN — ČSSR
Písaf slovenský, poľsky, ru-
sky, nemecky.*

Eva Švecová (15-ročná)

Kollárova 5
941 06 KOMJATICE
okr. Nové Zámky — ČSSR
Písaf po slovensky, rusky.

Gabriela Modrová (16-ročná)
930 28 OKOČ — FOJOHAZ
593
okr. Dunajská Streda — ČSSR
Písaf slovensky, rusky, ne-
mecky.

Katarína Veselovská (16-roč-
ná)
038 02 DRAŽKOVCE 105
okr. Martin — ČSSR
Písaf slovensky, rusky, ne-
mecky.

Písaf slovensky, rusky, poľ- sky.

*

Iveta Ujčeková (16-ročná)

Školská 666
038 53 TURANY
okr. Martin — ČSSR
Písaf slovenský, rusky, poľ-
sky.

*

Alena Rusnáková (16-ročná)

038 23 DUBOVÉ 46
okr. Martin — ČSSR
Písaf slovensky, rusky, ne-
mecky.

*

Iveta Stančiaková (16-ročná)

038 41 KOŠTANY NAD TUR-
COM 3
okr. Martin — ČSSR
Písaf slovensky, rusky, ne-
mecky.

*

ROZCÍTADLA Z MORAVY

Cerná Máry
skoč do jamy.
Kdo tam je?
Čert tam je.
Co tam dělá?
Kaši vaří.
Cím ji mastí?
Kolomastí.
Cím jí?
Lopatou,
palici má
chlupatou.

Enyky benyky kliky bě
ábr fábr domine
elce pelce do pekelce
a to děcko bude mé.

LIBUŠA PRIEDOVÁ

AKÉ FARBY MÁ JAR

sa prechádzajú kuriatka, kačiatka a húsatka. Na strom lezie strakaté mačiatko. Pod stromom poskakuje kozliatko s jahniatkom. V d'atelinke pekne stojí červené flakaté teliatko a oranžové žriebätko. Je to veľký výkres a preto v druhom rohu hrám o guľôčky s Dušanom, ktorý býva v našom dome. V jamke je ich celá hŕba. Každá inej farby. Teraz maľujem do trávy slimáčika s domčekom a nad to všetko motýle. Motýle robím najradšej. Dnes im vymýšľam čipkané prskané krídla. A celkom hore tvorím slnko. Moje slnko na výkrese je ako veľká zlatá medaila na modrom kabáte. Možno je moje nebo hrdinský dunajský námorník, ktorý dostal slniečné vyznamenanie!

Tak, a už je všetko hotové. Už je to všetko hotové! — poskakujem v lavici od radosti a všetkým koldokola hlásim:

— Ja som jar už urobil! Ja som jar už urobil!

A vidím, že som všetky farbičky poriadne vymaľoval. Že mi z nich poriadne ubudlo! Tak som dnes zistil, že JAR MÁ VŠETKY FARBY!

VESELÝ POHON

MÁRIA RÁZUSOVÁ-MARTÁKOVA

DOKONČENIE Z MINULÉHO ČÍSLA

A zbojníček sa vo chvíľke rozhodol. Priskočil k truhle, na ktorej ležali háby ženine. Svoj širák, fažký opasok hodil do truhly pod vrchnák. Potom chytrou opásal si sukňu, obliekol cvapku, pozapínal a prepásal belasou zásterou, na hlavu natiahol čepiec, uviazal šatku — a keď sa takto pristrojil, čo pravda, spravil chytrejšie, než trvá toto rozprávanie, kľakol si na dlážku, namočil vechef a umýval ju, až bryzgy frkalí.

Len čo sa pustil do roboty, dvvere sa prudko rozliehli — a zastal pandúr na prahu. Bodaj ho i so sobotou! Kde len vošiel, všade sa riadilo, ako i tu. Jedna zo žien čistí ohnisko, druhá má vechef pýrový a na všetky strany spĺchala ani kačica. Pandúr se neopovažoval, až robotnícu okrikne:

„Ty baba sprostá, pozor daj! Mundúr mi celý zafrkaš... Ale počujte, ženy, neviete, kde je Jánošík? Vrávia, že vošiel kdesi sem...“

Zena od ohniska pohrdliovo mykla plecom a cez zuby zlostne odpovedala: „A čo nás do zbojníka! Máme kopu svojich starostí. Ako je deň dlhý sa dneska obe obraciame a nemáme keď vonku jazyk pásť...“ a kriďom z husi vymetá popol z ohniska, ale tak, že pandúr ho hneď mal plné oči, plný nos a začal zlostne odpľúvať:

„Pfuj, hadie plemeno, to tiež tak zhurta nemusíš... Parom aby vzal toho zbojníka i teba tu!...“

V tvári celý červený od hnevu zvrtol sa chytrou na päte a chcel zase o dom d'alej urobiť čo najviac kriku a honiť jeleňa. Ale keď prekračoval prah, keď skoro zmizol za dverami — tá žena, čo kľačala, pisklavým hlasom za ním zavolala:

„Ludia ho vraj v ženských šatách videli utekať Kamenným poľom na Ploštin!“

Pandúra pri tých slovach len tak nadhodilo. No akoby vlastným ušiam nechcel veriť, vopchal hlavu do dver a ešte raz sa spýtal:

„Ako? V ženských šatách, vravíš? A naozaj na Ploštin?“

„Hej, v ženských šatách — a na Ploštin,“ škriekla žena znova.

„Počkaj, zbojník, už mi neujdeš!“ zahrozil sa pandúr păstou, a akoby ho bola zem palia pod nohami, výskokom bežal za ostatným a zdáleka na nich kričal:

„Nehľadať! Je v ženských šatách! Videli ho ist na Ploštin! Hybajte všetci na Ploštin!“

Všetci sa teda pustili behom cez chotár a cestou zúrivo hľadali prezleneného zbojníka. Keď volákocho zďaleka v ženských sukniach uvideli, hneď sa hnali za ním, lebo si mysleli, že je to on, Jánošík. Aj ho, ako sa patrí, obkolesili a zajali.

No len čo na zajatého ruku zdvihli, zosypalo sa na ich hlavy toľko nadávok, že radšej ušli so psím ozerom.

A za ten čas sa Jánošík pokojne vyzliekol zo ženských šiat, ženičku štredo obdaroval a hvízdajúci pustil sa opačným smerom — na Vlachy.

P
rawník

WSPÓŁNA KSIĘZECZKA PKO

Małżonkowie złożyli w PKO wspólnie oszczędności. Jedno z nich jest właścicielem ksiązeczką, drugie zaś pełnomocnikiem. Czy po zgonie osoby, na której nazwisko jest wystawiona ksiązeczka, pełnomocnik jest właścicielem całej kwoty, czy też otrzymuje ja w spadku, który podlega opodatkowaniu?

Pełnomocnictwo udzielone przez właściciela ksiązeczkę dowolnie wybranej

osobie, wygasza po jego śmierci.

PKO wypłaca spadkobiercom oszczędności po przedłożeniu przez nich ksiązeczką oszczędnościowej i postanowienia sądu, stwarzającego prawa do spadku, oraz zaświadczenie wydziału finansowego właściwego urzędu o uiszczenie podatku spadkowego lub zwolnieniu od niego.

Przy okazji informujemy, że w przypadku ubiegania się o prawa spadkowe tylko sąd jest właściwą instancją, która ustala czy wkład na ksiązeczkę PKO jest wspólnotą małżeńską.

Natomiast po zgonie właściwego wypłata z ksiązeczką bez postanowienia sądu następuje tylko wte-

dy, gdy uprzednio złożył on w PKO zapis na wypadek śmierci. Zapis może opiewać na jednego lub kilku następujących członków rodziny: małżonka, dzieci, matki, ojca, dziadków, wnuków i rodzeństwa. Właściciel ksiązeczkę dokonuje rozporządzenia w klawidze na wypadek śmierci składając oświadczenie w placówce PKO, właściwej ze względu na jego ostatnie miejsce zamieszkania.

Zapisywana kwota nie może przekraczać 200 tys. zł. Realizacja zapisu następuje po przedłożeniu objętej nim ksiązeczką, skróconego odpisu aktu zgonu i rachunki stwierdzające wysokość poniesionych wydatków, wystawione na jej nazwisko.

wniesieniu opłaty podatkowej lub zwolnieniu z niej.

Zaświadczenie wydziału finansowego jest konieczne, gdy kwota zapisu przekracza 50 tys. zł i jej biorcą są małżonek lub dzieci, a także wtedy, gdy zapisana kwota jest większa od 30 tys. zł, a jej biorcami są pozostałe wyżej wspomniane osoby.

Pierwszeństwo przed wypłatami z tytułu zapisu i spadku ma wypłata na koszty pogrzebu właściwego ksiązeczką. Otrzymuje ją osoba, która wraz z ksiązeczką oszczędnościową przedstawi akt zgonu i rachunki stwierdzające wysokość poniesionych wydatków, wystawione na jej nazwisko.

W
sternarz

NAJCZĘSTRZE CHOROBY ZRĘBIĄT

MORZYSKO (KOLKA) U ZRĘBIĄT — Morzysko nic jest chorobą zaraźliwą. U noworodzonych zrębiat występuje dość często, a przyczyną jest zatrzymanie się u oseska pierwszego kalu (smółki) — zatrudzanie — spowodowane zwykle nieotrzymaniem siary. Chorą zrębiet wskutek bółów kolkowych stęka, ogląda się na boki, napina się jak do oddawania kalu, nie ma apetytu a niekiedy wymiotuje. Leczenie polega tu na oczyszczaniu odbytu z zalegającego kalu. Można to zrobić ręką w rękawicy gumowej lub też przez zastosowanie lewatywy z letniej wody. Ulgę przynosi zwierzęciu również rozciernianie brzucha lub cieple okłady na brzuch. Kilka razy w ciągu dnia należy dać na przeczeszczenie połyce oleju rycynowego. Zapobiegając takiej kolce

można w ten sposób, że wkrótce po urodzeniu zrebięcia należy zrobić mu lewatwę z czystej ciepłej wody oraz podstawić do klatcy w celu wyssania siary.

KULAWKA ŹREBIĄT — przyczyny powstawania kulawki u zrębiat są identyczne jak u cieląt, a więc zarazki wnikające przez nieodkażaną pępowinę i przedostające się wraz z krwią do stawów. Przebieg kulawki u zrębiat jest natomiast łagodniejszy lecz dłuższy. Najczęściej występuje opuchnięcie stawów przeważne kolanowych, pęcinowych i skokowych. Chorą stawy są gorące, a ich obmacywanie sprawia zwierzęciu ból. W stawach tych wyczuwa się obecność płynu. Następstwem takiego stanu jest kulawizna. Choroba występuje zwykle w pierwszych dniach życia noworodka. Chorą zwierzę ma podwyższoną temperaturę, nie chce jeść i cierpi na biegunkę, pępowina zazwyczaj jest obrzeżka. Stan taki prowadzi do wychudzenia i wyniszczenia organizmu, a w końcu do śmierci. Czasami zdarza się, że choroba trwa dwa miesiące i wówczas może skończyć się wyzdrowie-

niem. Leczenie jest dosyć trudne i dlatego im wcześniej zostanie wezwany lekarz, tym krótsze jest leczenie i pomniejsze jego skutki. Zapobieganie tej chorobie polega na ścisłym przestrzeganiu czystości w czasie porodu i po porodzie. Przed i po porodzie konieczne jest obmycie okolicy sromu oraz ud klatcy ciepłą wodą z mydłem a następnie słabym roztworem kroliny (1 łyżkę na 1 litr wody). Zaraz po porodzie pępowinę zrebięcia należy zabezpieczyć przed zakażeniem. Jeśli podezas porodu pępowina ulegnie zerwaniu, to tylko trzeba ją odkazić. Natomiast gdy nie jest przerwana, trzeba ją podwiązać czystą wygotowaną tasiemką na szerokość dłoni od brzucha i uciąż póżniej nożyczkami umoczonymi w spirytusie. Stanowisko klatcy po porodzie trzeba często czystić i odkażać oraz codziennie zmieniać ściółkę.

ZARAŻLIWA BIAŁA BIEGUNKA ŹREBIĄT. — Biała biegunka zrębiat występuje dosyć często. Jest to choroba zaraźliwa, na której szczególnie wrażliwe są zrebięta słabsze i trzymane w różnych pomieszczeniach. Pierwsze objawy

choroby występują 3–5 dni po urodzeniu się zrebięcia. Początkowo chore zwierzę traci apetyt, jest osowiale i stale leży, a temperatura ciała dochodzi do 41 stopni. Jednocześnie pojawia się biegunka, kąt jest płynny, pienisty, białawy o odrażającej woni, często z domieszką śluzu i krwi. Brzuch chorego zrebięcia jest podciagnięty a oczy zapadnięte. Czasami przy tej chorobie zaatakowane są też stopy, i wtedy występują objawy kulawki. Ponieważ choroba szybko prowadzi do śmierci noworodka trzeba zaraz poauważeniu pierwszych objawów wezwać lekarza, chorą zrebię należy odosobić od zdrowych, a pomieszczenie w którym przebywało dokładnie odkazić. W zapobieganiu trzeba przede wszystkim zwrócić uwagę na przestrzeganie czystości przed i po porodzie. Duże znaczenie ma dobre żywienie klatcy w okresie ciąży i w okresie karmienia młodego, zwłaszcza paśami bogatymi w witaminy A (pastwisko, zielonki, dobre siano, marchew) —

HENRYK MĄCZKA

Z
uzka

VLAŠSKÝ SALÁT

Rozpočet: 1 žltok, 1 dl oleja, 1/2 dl kyslej smotany, 80 g údeného jazyka, 80 g teľacieho pečeného mäsa, 80 g bravčového pečeného mäsa, 50 g hrášku, 50 g mrkví, 50 g zemiakov, 50 g kyslych uhorek, 20 g cibule, voda, soľ, citrónová šťava, horčica, režkovka, hlávkový šalát.

Žltok rozmiestame so soľou a horčicou a za stáleho miešania prikvapkáva-

me olej. Zmes rozriedime kyslou smotanou, pridáme varený údený jazyk, pečené mäso, uvarenú zeleninu, zemiaky a uhorky pokrájané na rezance alebo kocôčky, nadrobno posekanú cibulkou a citrónovú šťavu. Všetko dobre premiešame a urovnáme na misu. Zdobíme petržlenovou vňašou alebo hlávkovým šalátom.

BRAVČOVÁ CIGÁNSKA KOTLETA

Rozpočet: 400 g bravčových kotlet, 30 g masti, 20 g slaniny, 10 g cibule, 10 g hladkej múky, cesnak, soľ, čierne korenie, voda.

Bravčové kotlety naklo-

peme, pomúčime, sprudka opečieme na masti, pridáme pokrájanú slaninu a cibulkou, spolu ešte popräzíme, okoreníme, posolíme, pridáme rozotretý cesnak, podlejeme vodom a dusíme do mäkkia. Podávame s ryžou alebo zemiakmi a so šalatom alebo uhorkou.

KYSNUTÁ BÁBOVKA S KAKAO

Rozpočet: 400 g krupicovej múky, 100 g masla, 120 g práškového cukru, 30 g droždia, 2 žltky, 2 dl mlieka, 20 g kakaa, soľ, citrónová kôra, 20 g práškového cukru na posypanie.

Maslo vymiešame s cu-

krom, pridáme žltky a spolu miešame asi štvrt hodiny. Potom pridáme droždie, vlažné mlieko, mûku, soľ, postrúhanú citrónovú kôru a vypracujeme cesto, ktoré rozdelíme na polovice. Do jednej zamešáme kakao a obidve cestá necháme na teplom mieste vykysnúť. Vykyssnuté cestá na pomúčenej doske vyvalkáme na obdlžníky, na biele cesto položíme kakaové, zvinieme a vložíme do vymastenej bábovkej formy a necháme znova nakysnúť. Bábovku pečieme asi tri štvrti hodiny. Upečenú vyklopíme a posypeme cukrom.

NEVIETE SI PORADIT S RÓZNYMI TAZKOSTAMI A ZALEZITOSŤAMI, KTORÉ VAS ROZCUELUJÚ? NAPISTE NÁM NA ADRESU:

REDAKCIJA ZIVOT, 00372 WARSZAWA, UL. FOKSAL 13, ODPOVIEME VAM A PORADIME NA STRÁNKACH ČASOPISU ALEBO LISTOM.

ŽIVOT
CZASOPISMO
SPOŁECZNO
KULTURALNE
Ukazuje się
do 15 każdego
miesiąca

Organ Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce redaguje:
ADAM CHALUPEC — redaktor naczelný, Marian Kaškiewicz — z-ca red. nacz. oraz społeczne kolegium redakcyjne w składzie: Augustín Andrašák (Jablonka), František Bednářík (Nowa Biala), Alojz Biel (Zubrzyca Góra), Augustín Bryza (Lapsze Wyżne), Alojz Galuš (Kremnica), Vladimír Hess (Lublin), František Chalupka (Nowa Biala), Bronislav Knapčík (Mikolów), Ján Kováčik (Zubrzyca Dolna), Andrej Kucek (Lipnica Wielka), František Kurnát (Nowa Biala), Waclaw Luščianski (Zelów), Lýdia Mšalová (Zubrzyca Góra), Lýdie Mundilová (Kucov), Ignác Nižník (Myślenice), František Paciga (Kremnica), Alžbeta Stojovská (Warszawa), Ján Špernoga (Warszawa), Růžena Urbánová (Gesiniec), Valérie Wojnarowská (Warszawa), Andrej Vaksmanýk (Tribù), Andrej Vojtěch (Jurgów).

Tłumaczenia i korekta jęz. czeskiego — Valérie Wojnarowska; tłumaczenia na jęz. słowacki — Alžbeta Stojovská; weryfikacja stylistyczna i korekta tekstu słowackich — Ján Špernoga; red. techn. — Kazimiera Komosa.

Nadsyłanych rekopişów, fotografii i rysunków redakcja nie zwraca. Wydawca: Wydawnictwo „Współczesne” RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 00-490 Warszawa, ul. Wiejska 12, tel. 28-24-11.

psychozábava

MENO VEŠTÍ

MAREK: veselé, pôsobivé, usmiate a rozošné meno.

Najčastejšie je to tmavý blondín alebo tmavovlasý a iba niekedy brunet. Je prieberne vysoký alebo vysoký. Driečny, štíhly, má podlhovastú tvár s pravidelnými črtami, nos rovný, skoro grécky. Oči modré, sivé, hnédé. Niekedy má kučeravé vlasy, čo este viac zdôrazňuje jeho krásu a kúzlo. Obyčajne sa ponáša na otca, tiež veľmi driečneho. Má povahu cholericu, sangvinicku alebo flegmaticu, avšak nikdy melancholicku. V detstve ho rozmarňávajú — mama, babičky, tety a známe, čomu je zo začiatku veľmi rád, ale neskôr ho rozčuluje a hnevá. Charakteristická je pre neho všeobecná, ale trochu povrchná inteligencia. Je veľmi výrečný a vie každého prehovoriť. Markovia bývajú aj skromní, bojazliví, nesmelí, mlنčanliví a slabí (srdce, nervy, plúca). Ale tých posledných je oveľa menej. Pedanticky sa starajú o svoj zovnášok a vlasy si česú ako filmoví umelci. Učia sa celkom dobré, ale nesystematicky, nie sú tzv. „biffloviači“ a „pracanti“, avšak v škole majú vždy šťastie; rozkošná nonšalancia, istota a sladké oči, ktoré robia na učiteľky, získa vajú im ich zhovievavosť. Podobne je na študiách. Sú živí, pohybliví a stálce čimsi zaujatí. Majú veľký úspech u dievčat v škole a vo svojom prostredí. Kamaráti ich už majú menej radi, lebo im trochu závidia šťastie a úspech. Nadriadeni, najmä v práci, tiež často pozerajú cez prsty na ich nedostatky a sladkú lenivosť. Marek býva dobrým hercom, spevákom, hudebníkom, športovcom, dôstojníkom, teda potrochu všetkým a ničím. Pracuje nerovnomerne a nesystematicky. Ako otec a manžel — pomerne dobrý, ale nikdy vzorný, lebo všetky zväzky a platné normy ho unavujú. Nemožno sa naň pevne spoliehať. Najlepšími manželkami pre neho sú: Marta: Teodora, Jolanta, Anna, Kristína, Irena — lebo tie si ho vedia podmaníť.

TADMÍR

SNÁR

VERÍTE SNOM? NIE? ANI MY NEVERIME, ALE PREDSA KAŽDÝ Z NÁS SA NIEKEDY POZRIE DO SNÁRA, AJ KEĎ TO POKLADA ZA PREDSDUKOD NÁSICH BABICIEK, OSTATNE, VED, KEĎ TO IBA ZABAVA. TAK TEDA, KEĎ SA VÁM SNÍVA:

Pivnica, vchádzat do nej — šťastie
— byť v nej — nemoc
— nemocť z nej vyjsť — dobre posudzuj okolnosti
— padnút do nej zo schodov — stojiš pred tajomstvom
Pohár naplnený vodou — dobré zdravie
— rozbítý — podvedúť sa
— prázdný — rozčarovanie
— nalievať — strata priateľa
— brúsiť — niečo vymysliť
— štrngat si ním — svadba do roka a do dňa
Radosť veľkú pocitovať — úspech v polovaní
Rudu kopat — dozvieš sa tajomstvo
— veľký kus vidieť — nedostaneš pomoc
Sekera, vidieť ju — zlo, neštastie
— pracovať nou — dobré pokračovanie
— drevo nou rúbat — vnútorné rozpoteňie
Seno vidieť — dostaneš dobrú správu
— ležať v ňom — spokojnosť
Sito, naberať ním vodu — vedieš marnotratný život
— kupovať — neštastie v manželstve

Adres redakcji: 00-372 Warszawa, ul. Foksal 13. Tel.: 26-41-49, 26-04-55, 26-42-57. Cena prenumeraty krajowej: roczne — 12 zł; półroczne — 6 zł; kwartalne — 3 zł. Prenumeraty przyjmowane są do dnia 10 každego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty. Prenumeraty na kraj dla czytelników indywidualnych przyjmują Urzędy Pocztowe oraz listonosze. Wszystkie instytucje państwowe i społeczne w miastach, zamawiają prenumeraty wyłącznie za pośrednictwem Oddziałów i Delegatur RSW „Prasa-Książka-Ruch“. Pozostałe — mające siedzibę na wsi lub w innych miejscowościach, w których nie ma Oddziałów i Delegatur — zamawiają prenumeraty za pośrednictwem Urzędów Pocztowych.

Prenumeraty na zagranicę przyjmują: RSW „Prasa-Książka-Ruch“, Biuro Kolektora Wydawnictw Zagranicznych, ul. Wronia 23, 00-840 Warszawa. Konto Nr 1-6-100024. Cena prenumeraty dla zagranicy jest wyższa od prenumeraty krajowej o 50%.

Oddano do składu 11.III.76 r. Numer podpisano do druku 12.IV.76 r.

Druk: Prasowe Zakłady Graficzne RSW „Prasa-Książka-Ruch“, 00-375 Warszawa, ul. Smolna 10. Zam. 455. Nr indeksu 38501. J-50.

RAVEN

kolvek im to hradný kasteľan prikazal. Ich hlavnou úlohou bolo dostavať sa v čase potreby na výzvu hradného kapitána so zbraňmi na hrad a koňmi na vojská a strážnu službu. Ako uvádzia A. Kavuijak vo svojej publikácii o Oravskom hrade, valasi

lebšie mali sotyši, ktorí bouda zamestnávať
ského práva okrem nižšieho súdnicstva
a slobočinného okrem malí aj právo na
jatku, čízmara, pekára a kováča, vla-
tnili aj mlyny a pivovary.

Z ASTROLOGOVÉJ KRONIKY

BYK

Ludia narodení v tomto značení, teda v období od 19. apríla do 20. mája, bývajú veľmi praktickí a podnikaví. Konajú trochu konzervatívne, nerozprávajú sa o novinkách a nie sú nadsiení, ak musia zmeniť svoje staré zvyky.

Sí prostokojnú a plánovite realizujú svoje životné ciele. Majú radi domácnosť, miluju rodinu, venujú jej väčšiu svojich sil energie. Niekedy to neropia príliš šikovne a preto nie všetko si im darí tak, ako si to zaumienili. Sú veľmi svetomní a dokladne aj keď iba pomaly dosahujú vysoké funkcie. Sú z nich výborní kuchári, zaujímajú ich chémia výtvarné umenie.

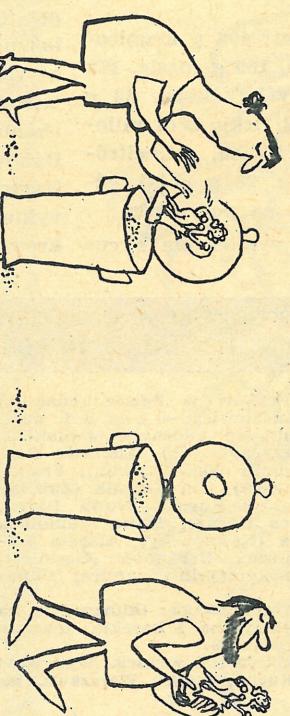
Čo môžu očakávať v rokoch 1976? Celý druhý štvrtrok bude pre

Rudí tohto znamenia veľmi výdarený. Čakajú ich darčeky, slová užmania a nová, mimoriadne milá známost.

Tretí stvrťrok im uplynie v znamení otázkov týkajúcich sa domácností, dobrých, ale aj nepríaznivých. Hoci budú prevažovať dobré udalosti, nepodarí sa vyhnúť ani nedorozumeniam, ktoré budú dosť značné.

Posledné tri mesiace tohto roka uplynú v znamení výdatnejho zlepšenia finančnej situácie. Okrem toho, keď Rúdia narodení v tomto znamení budú ku koncu roka cestovať, cesta bude miomoriaďne vydarénia. Ani nie tak cesta, ako jej následky.

Po celý rok Rudia narodení v znamení Býka môžu počítať s príazňou Rudí narodených v znamení Váh a Leva.

Každému sa ľne páči

... ZASA SOM PREPADOL
NA PRÍJMACÍCH SKÚŠBACH

Pikovi povstalcí, ktorých podporil najmä dolnooravské dleďiny, na dlhorej ovládli túto oblasť. Proti nim vyrazili zo Slezska cisárské vojsko pod velením generála Sporka Sporka využívať náboženský rozkon na Orave spojil sa s hornooravskými slotíjskymi rodinami Viľčekovcov, Andreja Montaka z Hornej Zubrince a Bukovinského — prvého šoltýša Bukoviny-Podskej založenej v roku 1584. Tiež to šoltýsovia značne podporili cisárske vojská, ktorími poslali na pomoc na strelovcov. Po niekoľkomesiacom obliehaní cisárské vojská hrad obsadili povstanieci počasí. Gašpára Piku a jeho 25 domčeníkov i riečiarov dolnoravských a lipovských obcí odsidli na smrť a 24. novembra 1672 na vršku Šibenica pod Oravským zámkom, pohrozenom mučením narazili na kresťanov, ktorí ich uštedrili. Veľkoryv a nechali pomaly umrieť. Veľkoryv odviedol cisársky a predal ním galie v Stredozemnom mori. Sporck zaviedol potom na celej Orave krutý diktátoriský režim, ktorý trval až do roku 1678, pričom upíne ustal autonómny stoličný život Rode hornoravských soľtysov spojených s cisárskymi vojskami boli za zásluhy pri dobývaní Oravského zámku v roku 1673 povýšení cízarmom Leopoldom do zemianskej

POKRACOVANIE NA STR. 11

Táto vrchovitá krajina sa rozkladá na severe Slovenska a spoju s oblas- tou Hornej Oravy v pohraničnom pás- me južného Poľska tvorí ucelený, geo- graficky uzavretý celok. Jej prírodnú hranicu na severe tvorí pásmo Beskíd s Babou Horou (1725 m), na juhoza- padie mohutný masív Malej Fatry (Stoh 1608 m, Veľký Ruzstec 1610 m), z juhu Chodské pohorie (Síp 1170 m, Veľký Choč 1611 m) a na východe skalnaté Západné Tatry — Roháče s vrcholmi presahujúcimi 2000 m (Bani- kov 2178 m), ktoré sú perlou oravskej prírody. Na severovýchode sa pohoria znížujú do otvorennej Oravsko-novo- tarskej kotliny, najnižšej časti kotli- ny Podhradie medzi Beskydom vysokým na severe a Spiško-gemerským poho- rim na juhu. Mohutný pieskovcový val Oravskej Magury rozdeľuje Oravu na Dolnú a Hornú. Je to kraj skalnat- tých štítov, hlbokých čarokrásnych údoli s nesputanou prírodou a prízna- liky pre turistov tiež historickými pa- miatkami a bohatým folklórom.

Prirodzenou slovenskou vstupnou bránou na Oravu je koryto bystrej rieky Oravy, ktorá preteká celou touto krajinou a pri Kráľovanoch sa spája s Váhom. Jej horné toky — Biela a Čierna Orava sa vlievajú do vod Orav- skej pruhrahy, ktorá väbi mnogých milovníkov vody, rybárov a vodných športovcov.

Najstaršou historicko-umeleckou pamiatkou Oravy je Oravský zámok, v ktorom sa dnes nachádza muzeum s bohatými archeologickými a folklórnymi zbierkami.

Rys. J. RUPIŃSKI

মোর্চা